

TRIBUNA

posojila so razdeljena

Naša družba skrbi za akademski naraščaj tudi tako, da nam nudi brezobrestna posojila v času študija. Tako, ko že itak vsa družba živi na puf, bo nazadnje tudi študentom (pa morda kmalu tudi kmetom) de facto priznan status kreditno sposobnega socialističnega državljana.

O študijskih posojilih smo slišali in pisali že prejšnja leta, zdaj pa, ko so jih prejšnji teden delili, so postala spet aktualna.

Kako smo jih delili?

Komisija, sestavljena iz enakega števila študentov in ne-študentov, se je ravnala po kriteriju Upravnega odbora sklada za posojila Republiške izobraževalne skupnosti. Cenzus za upravičenost do posojila je bilo 64.000 starih dinarjev dohodkov na družinskega člana. To pomeni, da študentsko posojilo ni posojilo (kredit) v pravem pomenu besede, temveč sociala, saj moraš biti dovolj reven, da si ga pridobiš. Ob takem kriteriju in ko so sredstva na razpolago, se nam vsiljuje misel, da se z izključanjem dela študentov od posojil želi doseči neko socialno enakost med njimi, vendar tudi to poraja nepravilnosti. Recimo, da prvi študent z dohodkom 60.000 S-din na družinskega člana in brez otroškega dodatka, po formuli polovica dohodka na člana družine plus razlika do 64.000 din (življenjski minimum) lahko dobi 34.000 din posojila, drugi študent pa z dohodkom 70.000 din na družinskega člana ne dobi nič. Menimo, da je UO zgrešil, ko je sprejel ta cenzus tako obvezno, ko bi kvečjemu lahko služil za orientacijo za zagotavljanje življenjskega minimuma. Cenzus ocen je tokrat odpadel, tako da je bil veliki večini prosilcev posojilo odobreno.

Prosilci.

Večji del prosilcev so študentje delavskih in kmečkih staršev s podeželja ter tisti, ki imajo upokojene starše, kljub temu pa so za posojilo „pre-

nizko zaprosili“. Komisija se je namreč po sklepih UO-ja odobraval posojila v zaprosenih zneskih tudi v primerih, ko je bilo očitno, da socialni položaj prosilca terja več denarja za življenjski minimum. Najemanje študijskega posojila se šteje za bančni (kreditni) posel in odobreni znesek ne more biti večji od zaprosenega.

Od kod tolikšna skromnost naših študentov? Ne potrebujemo več denarja? Se bojimo, da nas bo denar pokvaril? Ali pa imamo občutek, da krademo tisti denar? Saj to je naš denar, moramo ga vrniti mi sami, ko stopimo v službo (10 % od OD)!

Premostitvena posojila za dobo 2 do 3 mesecev so bila odobrena tistim prosilcem, kateri imajo prenizko štipendijo in z njo življenjski minimum (64.000) še zdaleč ni zagotovljen. Ko bo podpisan dokument DRUŽBENI DOGOVOR o štipendijah, bo vsem štipendistom dana (zakonska) podlaga, da bi zahtevali svojim potrebam in življenjskemu minimumu primerne štipendije. Slišali smo za primer, da delovna organizacija ne daje večje štipendije, vse dokler je zakon ali dogovor ne prisili. No, prav, zdi se nam, da ta družba ni sposobna obdržati se brez zakonov in da bi brez njih v trenutku propadla.

S posebno pozornostjo so obravnavali člani komisije prošnje študentk in študentov samohranilcev, poročenih študentov in študentskih zakoncev z enim ali več otroki. Skoraj brez izjeme so jim odobrili maksimalni znesek (64.000) posojila.

Na 2500 razpisanih posojil se je prijavilo okoli 1600 študentov, zavrnjenih prošenj je bilo zelo malo. Za posojila je letno namenjeno 360 milijonov starih dinarjev, približno enako tudi za štipendije samo iz Sklada RISKA. To pomeni, da z direktnimi štipendijami vred dobivajo študentje okoli eno milijardo starih dinarjev letno, prav toliko pa zaslužijo tudi preko Študentskega servisa. Potrošijo torej skupaj najmanj dve milijardi letno. Zakaj ne bi torej začeli razmišljati o ustanovitvi študentske banke?

vprašalnik

LENART ŠETINC

študent prava, 4. letnik, član Izvršnega odbora SŠ (dve leti), samski, iz Brežic.
Predsednik komisije za kadrovanje pri IO.

Pravkar delaš pri vzpostavljanju študentskih organizacij po fakultetah. Vsi vemo, kako važno je takšno delo, toda spremlja te posmeh in večina vidi v tebi človeka, ki opravlja Sizifovo delo.

To lahko drži, vendar potrebno je razločevati fakultete, kjer organizacija, kakršna koli že, obstaja – tam je naše delo bolj informativnega značaja. Tam, kjer organizacije sploh ni, pa bi lahko bilo Sizifovo delo!

Dejstvo pa je, da je na fakultetah ogromno konkretnih problemov, ki se jih neorganizirano ne da reševati in rešiti. In ravno ob teh vprašanih poskušamo zbrati študente. Recimo, na filozofski fakulteti – skušamo organizirati, skupaj z iniciativnim odborom na fakulteti, organizacijo. Izdali smo razglas – poziv študentom in jih tako seznanili s sistemom volitev v študentske predstavniške organe in predvsem opozorili na konkretne probleme, ki so tam.

Predvsem pa nam gre za to, da bi poenotili shemo organiziranja po fakultetah in spoznali težave in probleme skupnosti študentov fakultet, šol in akademij. Nočemo pa biti arbitri, delovati od zunaj, vsiljevati. Poskušamo le organizirati tiste sile, ki že obstajajo, in jih združiti. Če študentje na posameznih fakultetah ne bodo čutili ali ne čutijo potrebe po organizaciji, jih ne moremo siliti k temu.

Primer: neki letnik na filozofski fakulteti: študentje so se srečevali s vrsto problemov. Profesor je odpredaval v enem tednu snov, ki bi jo moral predavati celo leto in odšel; prvo leto je odpadlo nekaj predavanj, ki so potem ostala za drugo leto in tako skoraj ni bilo mogoče opraviti vseh pogojev v naslednjem letniku ipd. Toda študentje so svoje probleme reševali izključno privatno, vsak zase, in niso čutili potrebe po organiziranem nastopu.

bc

stavka študentov

NA BEOGRAJSKI
FILOZOFSKI FAKULTETI

Julija 1970 je bil ujet in zaprt Vlada Mijanović, predsednik fakultetnega odbora Filozofske fakultete.

Študentje Filozofske fakultete menijo, da je Mijanović obtožen zaradi odločitev in dejanj, ki niso njegova osebna, temveč tista, ki jih je sprejel fakultetni odbor. V septembru je odločitve fakultetnega odbora potrdila izredna skupščina študentov Filozofske fakultete. V načelu so jih sprejeli tudi organi ZK na fakulteti in fakultetni svet. Torej ni resnična trditev beograjskega univerzitetnega sveta, objavljena v DELU 28. 10. 1970 na zadnji strani, da gre za posamezne skupine na filozofski fakulteti, ki nimajo pravice predstavljati fakultete in univerze. Na zborih na Filozofski fakulteti je tudi po 1000 študentov.

22. 10. 1970 je bil Vlada Mijanović obsojen na 20 mesecev zapor. Po izrečni obsodbi so imeli študentje Filozofske fakultete več sestankov z edinim namenom – kot trdijo – da dosežejo izpustitev obsojenega in mu omogočijo zagovor na prostosti. Izpuščen naj bi bil le do pravomočnosti

obsodbe. Trdijo, da je to nujno predvsem zato, ker je edino, kar je Mijanović na sojenju izjavil, to, da se mu obsodba ne zdi sprejemljiva in da začenja gladovno stavko. Rok, ki so ga študentje Filozofske fakultete za izpustitev obsojenega postavili, je že potekel. Zato se bo prekinitev dela na Filozofski fakulteti nadaljevala. Nove ukrepe nameravajo storiti šele, če bi se posredovanje posebne delegacije Fakultetnega sveta Filozofske fakultete pri najvišjih organih mesta in republike končale brez uspeha. Čeprav je jasno, da ne gre za dejavnost skupine študentov, temveč za polnopravno sprejete sklepe zveze študentov, se z njimi ni mogoče strinjati. Plenum zveze študentov Beograda in Univerzitetni odbor izrazito negativno ocenjujeta tako delo Zveze študentov na Filozofski fakulteti pod vodstvom obsojenega Vlade Mijanovića, kot tudi sedanjo dejavnost študentov, ki je v nasprotju s sklepi Zveze študentov glede metod njenega dela (letaki, stavka, pritisk na organe pravosodja itd.). Razen metodoloških pripomb imajo najbolj negativno mnenje o politiki Zveze študentov, ki že daljši čas ne posveča nobene pozornosti problemu, ki najbolj neposredno zadevajo študente (reforma univerze, vprašanje študentskega standarda). Ta stališča je sprejel v soboto 24. oktobra 1970 Plenum beograjskih študentov, ki je sestavljen iz predsednikov vseh fakultetnih odborov in članov Univerzitetnega odbora. Enako stališče je univerzitetni odbor Zveze študentov sporočil študentskim predstavnikom iz filozofske fakultete neposredno pred začetkom stavke.

Napredek je v tem, da so študentje filozofske fakultete prvič začutili potrebo po povezovanju s predstavniki drugih fakultet. To bo pripomoglo k odpravljanju predsodkov in nezaupanja, ki vlada med obema stranema, hkrati pa verjetno tudi k temu, da se Zveza študentov na drugih fakultetah ne bo ukvarjala samo z vprašanji reforme univerze in študentskega standarda in tudi študentje filozofije samo z vprašanji človekove svobode v naši družbi. Določeno nezaupanje, ki je posledica dosedanjih negativnih izkušenj, je še prisotno, saj predstavniki Univerzitetnega odbora Zveze študentov niso pripravljeni nastopati na zborih študentov na Filozofski fakulteti, češ da bo to pomenilo priznanje metode pritiska kot metode dela Zveze študentov. Slišijo pa se mnenja, da voditelji študentov filozofije govorijo na sestankih s predstavniki študentov drugih fakultet eno, nekaj povsem drugega pa na zborih študentov filozofije.

Zdi se mi, da zveza študentov na beograjski univerzi ni upoštevala pomembnega vidika sedanjih dogodkov na Filozofski fakulteti. O njih je razpravljal Plenum Zveze študentov pod točko razno in z omejitvijo, da o samem sodnem procesu Zveze študentov kot družbenopolitična organizacija sploh ne more govoriti. Niso se vprašali, kakšne negativne posledice lahko ima sodni proces zoper predsednika fakultetnega odbora zveze študentov (ne glede na to ali se strinjamo z njegovo politiko ali ne), ki se drugod v Jugoslaviji šteje za politični proces, niti, ali ne bi bilo mogoče z drugimi sredstvi sanirati položaja v Zvezi študentov na Filozofski fakulteti. Univerzitetnemu odboru Zveze študentov Beograda bi morala biti stalno pred očmi enotnost študentov vseh beograjskih fakultet.

CIRIL RIBIČIĆ

Razprodaja Urednot

... Belgija, Nizozemska, Luksemburg, ZRN, Francija ... je zopet, kot že desetletja, hrabro zaplapolal jugoslovanski prapor v boju za mir in sodelovanje med državami. Ta vneta prizadevanja, pred katerimi strmi ves svet, pa izgubijo pri svoji vrednosti, ko jih soočimo s konkretnimi dogodki.

Že po krvavi bifafrski vojni so se pojavljala vprašanja in širilo se je začudenje zaradi svojstvenega stališča naše vlade. Vsa nezadostnost in vprašljivost te politike pa je prišla na dan ob dogodkih, ki še niso padli v pozabo, ki še ne sodijo v preteklost – ob nečloveški državljanski vojni v Jordaniji. Neposredni povod tega spopada je bil brez dvoma Rogersov načrt, tisti načrt, ki sta mu ploskali obe velesili, ki se ga je oklenil Naser ter za njim z večjim ali manjšim zadovoljstvom skoraj vse arabske dežele. Rogersov načrt, ob katerem si je oddahnila zahodnoevropska buržoazija, ki ga je, z majhnim šcepcem skepse sicer, pozdravila tudi Jugoslavija. Bravo, Gamal Abdel, bravo, Golda, tako pričakovani žarek zvezde miru je začel mežikati na bližnjem vzhodu. Ta obetajoča vizija je tudi našemu znanemu komentatorju Andreju Novaku vzburla pesniško žilico. „Toda prvo upanje je vendar tu. Zda, ko je ameriški predlog sprejel tudi Izrael, je to neizpodbitno. In to upanje je treba hraniti in negovati kot krhek cvet, ki je plaho in kot po čudežu vzburl v puščavskem pesku ...“ (NR, 7. VIII. 1970). Toda kaj je bila prava resnica tega krhkega cveta? Popolno ignoriranje palestinskega

naroda. Uporabljač nekoliko obrabljeno (in za uho bolečo) frazeologijo, bi lahko rekli: imperialistična zarota proti nekemu ljudstvu. In tej zaroti smo dobrodušno kimali tudi mi, pri tem pa ostro karali nestrpno kitajsko politiko, ki se noče sprijazniti s puščavsko rožico miru in ki podpira ekstremne palestinske elemente (zopet Andrej Novak). Posledica Rogersovega načrta so nam seveda dobro znane. Izgubljač tla pod nogami, je preplašeni Husein tekel prosit svojega velikega brata Gamala Abdela za nasvet ali, bolje rečeno, za dovoljenje. In Naser, počasi že naveličan mučne vojne z Izraelom, mu je velikodušno dal vsa pooblastila. Palestince bo treba ukrotiti. S trdo roko in brez milosti. Napad svetovne reakcije, utelešen v brezmočni marioneti jordanskega kralja, se je začel. Potek je znan. In – da se povsem k začetnemu problemu – znana je tudi reakcija naše vlade. Zopet preko tovariša Andreja Novaka (NR, Delo ...), pa vse do tovariša Dragoljuba Vujice, uradnega interpretatorja naše politike. Mir, mir, mir. Dovolj je krvi otrok in žena. Pomirite se, sprti bratje. Sejna miza ter kompromis in problem bo rešen. „Treba je spoštovati zakonite pravice palestinskega ljudstva, ki je zdaj izpostavljeno velikim žrtvam in trpljenju ...“ (Delo, 25. septembra 1970) vzdihuje Dragoljub Vujica. Dobra volja je najboljša, dodaja. O tem pa, kako resnično rešiti spor, niti besede. Lepa in dokaj hvaležna je vloga pomirjevalca, pa še nikomur se ne zamerimo. In prav to poslednje, bojazen pred kakršnokoli zamerom (pa naj bo to celo zločinec Nixon, kot smo lahko pred kratkim videli), to lovljenje ravnotežja za vsako ceno na svetovnem političnem odru, je glavni razlog za naš moralni fiasko ob krvavih dogodkih v Amanu. Zato, da bi, v miru in z uspehom, razvijali svoje odnose z Evropo (in dobri politični odnosi pomenijo dobre ekonomske odnose in dobri ekonomski odnosi pomenijo ... itd.), smo se mirne duše pripravljali odreči osnovnim socialističnim načelom. Naše pristajanje na zaroto arabske reakcije (od Naserja in njegovih dedičev do Huseina) skupaj z Goldo Meir zoper prebujajoči se palestinski narod, je kljub krokodiljim solzam politični pragmatizem, ki nima nič skupnega s pojmi proletarskega internacionalizma, boja proti imperializmu, s pojmom razrednih nasprotij itd. Glede na naše izboljšujoče se odnose z Združenimi državami skupaj z Goldo Meir zoper prebujajoči se palestinski narod, je kljub krokodiljim solzam politični pragmatizem, ki nima nič skupnega s pojmi proletarskega internacionalizma, boja proti imperializmu, s pojmom razrednih nasprotij itd. Glede na naše izboljšujoče se odnose z Združenimi državami skupaj z Goldo Meir zoper prebujajoči se palestinski narod, je kljub krokodiljim solzam politični pragmatizem, ki nima nič skupnega s pojmi proletarskega internacionalizma, boja proti imperializmu, s pojmom razrednih nasprotij itd.

Lepe in preproste rešitve ponujamo, spretno in uspešno se gibljemo na svetovni sceni. Belgija, Nizozemska, Luksemburg, ZRN, Francija ... Toda kdo je porok, da nam na tem spolkem podiju kompromisov, pragmatizma in nedoslednosti ne spodleti. Dokončno. Nepreklicno. Nepopravljivo. Če nam že ni ...

JAŠA ZLOBEC

študentski servis

Ljubljana, Borštnikov trg 2
telefon 20-789

IZ GEIGERJA

Julien Blaine

Beseda ni svobodna, kadar ji to svobodo dopušča buržoazna družba!
Beseda ni svobodna, kadar to jamči liberalizem buržoazne družbe!
Ni svobodne besede po nadzorstvom policajev!
Beseda ni svobodna, kadar se opira na pokojne kneze kulture!

Beseda je svobodna samo na osvojenem prostoru!
Beseda je svobodna, kadar jo z bojem iztrgaš buržoazni družbi!
Beseda je svobodna, kadar se surovo upira policijski državi buržoazije!
Ulica je edino možno gledališče za svobodo besede!
Beseda se osvobodi le, kadar postane orožje za svobodo – kadar je eno od orodij revolucije!

ponedeljek

To nekako ni zgolj registriranje dogodkov, ki se dandanašnji utegnejo zgoditi ljubljanskemu študentu. Sit sem bledega statiranja, sit sem blede kritike.

PONEDELJEK DOPOLDNE

Če kdo hoče spremeniti jutro, ki, takšno kakor pride, tudi odide, je to v nič vrženo delo: vstaneš in si lačen. Če si še v četrtem letniku turist, se zaveš, da je zunaj gosta megla, če pa si po vseh treh letih zakrknil, si predvsem lačen. Izkobacaš se iz umazanih rjuh (zadnje čase jih ne menjajo vsakih štiri-najst dni; kletvice zaradi tega veljajo vsem svetnikom, ki s plakatom strmijo vate) in veš, da si tako mirnega dne nisi zaslužil: začutiš nekoliko prazno kesanje, da si nekoč spoznal nekega Ligoša Kohouta – dan se ne sme začeti z mislijo na politične procese. Na plakatu v avli FF vidiš: na svetu je 150.000 političnih jetnikov. In se ugrizneš v jezik. Ne veš, kolikšen del sveta še ni politiziran, ne veš torej, koliko je političnih jetnikov. Zamišliš z enim očesom in rečeš: dve milijardi. In se nasmehneš. Nihče ti tega ne bo verjel.

nudi svojim članom-študentomčasne zaposlitve vseh vrst v času uradnih ur od 9.30 do 13.30, v ponedeljek še od 14. do 15. ure. V soboto je servis zaprt. Vsi ki bi se radi zaposlili, pridite na Študentski servis!

PONEDELJEK OPOLDNE

Kdo je turist v četrtem letniku? Ceste so polne njihovih nesramnih gobcev. Vidiš ljubljansko sodrgo in zapito provincialno sodrgo: nekaj gnilih pesnikov si pri Bacchusu nekaj domišlja – pijejo in hodijo scat v priročno scalnico, to ne uide pogledom lazuha – vsi ga že poznajo; pa je nevredno poštenega človeka, ki spada med krepotni inventar državne kontrole, nadzorovati scanje nekaj pisunov.

Poskušam najti nekoga, ki je zgubljen zaradi neke spolne bolezni; prodajalci kostanja rijo ob žerjavici, z očmi ujamejo miličnika – kar nekakšen strah čutim do njega. Na Tribuni MJ ogovarja vsakogar:

– A ti lahko pljunem v glavo?
Skušam obnoviti tale razgovor:
– V petih minutah zginite! Nimate dovoljenja.

– Me ne briga.
– Mene tudi ne. Če takoj ne zginete, pošljemo sto miličnikov... Volja ljudstva. Pri pregledu knjige vtisov najdem: Vot takogo (glužarčeskogo) aparata u SSSR net! Videl sem torej Ruse, ki so se skozi ostre glasove elektronske muzike sprehajali s kamerami. Tako torej, vohuni! Nekateri se temu posmejejo, drugi molčijo. Španec v Naselju odločno reče:

– Naše delo je protest proti vsaki represivni družbi.

– Človek, mislim, katera družba pa danes ni represivna. Tisti, ki ima monopol nad dodeljevanjem svobode, lahko sankcionira nesvobodo. Ali jo kdo sploh more deliti?

In še srditi odgovor TR na sestanku uredništva Tribune:

– Ko je postal Študentski list navadni zvočnik hrvaškega Nacionalizma (On stal ruportom imperialističeske propagandy, so nekoč rekli v SZ).

PONEDELJEK POPOLDNE

Če je popoldan za turista utrudljiv! Kdo niso študentje – turisti? Kdo danes piše VČERAJ HITLER – DANES NIXON – napis se še vidi skozi belo barvo na Univerzi, videl sem ga tudi na stopnicah drugega bloka, kjer se je zdel komunalni vse premalo viden, da bi bil nevaren. Pa vendar, stopiš čez to parolo in se znajdeš v obupni gnilobi drugega bloka, nekako prideš čez parolo in se znajdeš v transcendenci. Na čučniku NUKA ni kip Svobode grize nohte.

Popoldne razpravljaš. Nekoč si poznal nekega L. Kohouta in se čudiš napisu BOMO OSTALI SAMO PRI PODPISIH? Uspava te površna angažiranost – res je, da si brez pomisleka podpisal protestno parolo.

MP razlaga:

– Kar sega čez primarno izkustvo, se pogosto ustavlja na robu aktivizma.

EH:

– Veš, nič ne bi imel proti, če bi vsaj mogel slediti vsemu, kar se okrog mene dogaja. Saj se ne menim za napore. Nikoli se mi niso zdeli zares pomembni. Toda vedno so me stvari strašno zanimala in nikoli mi ni bilo žal napora zaradi vsega, če sem jim lahko nekako razumno sledil. Lahko celo komu služim...

Potem te opozori kanarčkasto rumeni plakat Tribune. Ne veš, ali leti bomba naprej ali nazaj. V sivi neonski luči komaj ločiš kolo ogromnega avtomobila, ki stoji za silhueto v raztrganem plašču. Zamisliš si, da vihti roko vate. In če jo razpreš! ČUDEŽNI MANDARIN.

CB:

– Ali sploh veš, da se v Ljubljani prodaja na dan kilogram hašiša?

DIALOGI:

– Pod vplivom LSD sta študirali? Ali se tistega tudi kasneje spomniš?

– Spomniš se vsega tudi potem ko je mamilo odšlo. Snov hitreje razumeš in dojameš.

– Torej bi LSD priporočala študentom?

– Da.

PONEDELJEK ZVEČER IN PONOČI

Tako torej prehajaš v polnoč. Če si turist, si lahko pijan in razgrajaš. Vojaki odhajajo spat v vojašnico, poscanim pesnikom so pri Bacchusu pokazali vrata. Najdi novo gostilno za snobe. Na Tromostovju te lovijo pedri, spomniš se, da ti je poleti pijanemu neki možicelj tipal spolovilo. O tem boš molčal. Še dolgo.

Kakor vesel konec nekega turističnega dne (Talijani zdaj našim dekletom huleke kažejo) čutiš ta ples vzdolž Titove. Ljubljana smrdi po govnu (kdor od Slovencev ne smrdi po gnoju, uporablja dezodorant), od nekod prepoznavas znan glas. Še preden zaspiš, se spomniš: DA, JOANNA – obrneš se v umazanih rjuhah, ki jih tudi danes niso zamenjali, ritmična gibanja po sosednjih sobah te opozorijo nase. Pa si rečeš:

– To je turizem, to je f...

MARJAN PUNGARTNIK

HEJ, HEJ, BERI ŠE NAPREJ

Tribuna bo odslej na 3. strani objavljala vse prispelle, gornjemu tekstu podobne proste spise študentov iz študentskega življenja. Obseg rokopisa naj bo največ 3 do 5 tipkanih strani, honorar pa je 15.000 starih dinarjev.

naša velika sobota

Vem, predavalnic imamo vsi dovolj, vroče je v njih in stoli so nemogoči. Posebno v soboto je hudo, tista jutranja predavanja se mi sploh zdijo obsojena na neuspeh. Sediš s časopisom pred sabo in skušaš preslišati uspavalne besede, ki prihajajo iz katedra.

Ampak ta sobota bo pa nekaj novega, Filozofsko fakulteto bomo spremenili v nekaj čisto drugega. Bo pa garanje, vnaprej povem. V okviru Študentskega kulturnega festivala si bomo skupaj, z ramo ob rami, eden z drugim preuredili avlo in hodnike v študentsko delovno kolonijo. Zapomnite si ta zgodovinski datum: 7. november. Začeli bomo, ko bodo postelje še tople in mrak nas ne bo prestrašil. Okrog sto (naj jih bo še več) pesnikov bo bralo svoje pesmi, ki nam jih ni treba poslušati. Gledali bomo kratkometražne filme, eksperimentirali s tekstualno komunikacijo. Tribuna bo spregovorila kot živ časopis o sebi in nas vseh, skušali bomo teoretično razmišljati o mlajši slovenski literaturi. Prostori bodo likovno opremljeni, potem glasba, light-show itd. itd. Vse nove predloge lahko uresničimo, sobota je naš, študentski delovni dan.

Ta shod pa bo le uvod, smernica in napoved za nadaljnje delo. Nihče ne more napovedati, kako se bomo ujeli, po kakšnem zakonu se bo odvijalo naše delo. Pripravljeni moramo biti na vsakršno improvizacijo.

OPOZORILO!

V tretji številki Tribune smo napačno objavili, da bo LITERARNI MARATON na Filozofski fakulteti v soboto, 31. oktobra namesto 7. novembra. Sestanek pesnikov pa bo, kot smo se domenili, v petek, 30. oktobra na uredništvu Tribune.

ORGANIZACIJSKI ODBOR

Študentski list urejajo: Milan Dekleva, Kostja Gatinik, Jože Konc (glavni urednik), Andrej Medved, Marko Slodnjak, Andrej Ule, Aleksander Zorn (odgovorni urednik). Novinarstvo: Boris Cizej, Milan Jesih, Marjan Pungartnik.

TRIBUNA – Izdaja IO SŠ ljubljanskih visokošolskih zavodov – Uredništvo in uprava: Trg Revolucije 1/II. – Telefon 21-280 – Tekoči račun: 501-8-78-1 – Letna naročnina za študente je 15 din, za druge 20 din. – Rokopisov in fotografij ne vračamo – Tiska Železniška tiskarna, Ljubljana, Moše Pijade 39 – Poština plačana v gotovini.

kaj je z nami?

Ker bi rad preprečil zmedo, moram povedati, da je naslov mojega pisanja v najtesnejši zvezi z Ruplovim zapisom, ki je bil objavljen v tretji številki letošnje Tribune (KAKO JE S TRIBUNO?). Pretvarjal bi se, če ne bi priznal, da ima moj članek še eno zvezo, za katero verjamem, da je globlja, morda je celo usodnejša od tiste z Ruplovim članom. Zato hočem svoje besede premakniti iz območja polemike (za to zvrst sem preveč omahljiva osebnost, hitro postanem grob in nepremišljen) in stopiti v krog privatniškega – nezavezujočega – lastnemu pomirjenju namenjenega pisanja. Zanimajo me le moje stiske in moja skušnja sTRIBUNO (staro in „novo“). Zanima me naša (uredniška) volja, ki nas obvladuje v naših notranjih odnosih, zanima me volja, ki prihaja iz drugih prostorov, ki pa se prav tako ni odrekla svoji moči, s katero se ji zdi, da bi bilo mogoče obvladovati ta del „študentskega“ življenja (TRIBUNO).

Preglejmo torej, kaj vse ovira slovenski študentski populaciji primerno, njeni intelektualni moči zadovoljivo glasilo (Tribuno). Pri naštevanju bom združil z ugotovitvami, na katere ne morem pristati, tudi tiste, o katerih mislim, da so del mojega odnosa do Tribune. Grehi, napake, pomanjkljivosti in zgrešenosti:

Privatizacija (grupaštvo, nevzdržni osebni nivo, nesramnosti).

Nestrokovnost (idejna in teoretična ohlapnost, neznanje, polpismenost).

Strokovnost (prevelika teoretična in strokovna poglobljenost).

Odsotnost generalne usmeritve (brez komentarja).

Odsotnost aktivizma (brez komentarja).

Nažarjenost (barve, slike in ureditev).

Razpuščenost (negativen odnos do tradicionalne etike in morale).

(Za vse ostalo, kar se očita in kar je narobe, pa je težko najti skupen naslov.)

V gornjem neurejenem naštevanju so združene lastnosti (?) lanske in letošnje Tribune, ker se obe pokrivata na način, ki je vse kot naključje. (Lanska Tribuna je bila edino oprejemljivo izhodišče pri notranjem oblikovanju nove.)

Uredniška volja, ki je hotela odkriti privlačnejši prostor in način, ni zavestno iskala vzorov po domačih in tujih logih publicistične uspešnosti, pač pa je z dokaj nezavezujočim efektičizmom in pragmatizmom, in veliko (nestrokovno) voljo povedati vse drugače pričela izdajati Tribuno, ki morda preseneča celo sodelavce. Kar se nismo več zavedali (nismo več občutili) potrebnosti časopisa, kot je bila lanska Tribuna, je bilo treba stopiti v prostor pri drugih vrstih in zdi se, da smo bili sposobni vstopiti samo tako, kot smo storili z novo Tribuno. Dovolj!

Če je nova Tribuna izraz uredniške intelektualne nemoči, potem sem te nemoči vesel, ker me postavlja v svet današnjosti, v kateri se doslej nisem čutil povsem doma. Če je misel in oblika nove Tribune realna podoba nečesa, potem bo treba pregledati druga ogledala, kar nekdo po vsej verjetnosti laže.

Skupna volja urednikov, njihova socialna moč (ali bolje povedano odsotnost vsega naštetega) pa je prav gotovo zapletenejše vprašanje, kot je prikrit očitek pomanjkljivosti. Mislim, da polomi skupnih volj po raznih sorodnih „ustanovah“, kot je Tribune redakcija, kažejo, da tudi skupna volja ne oblikuje idealne podobe časopisa.

Tribuna pa ni politično in idejno tako neodvisen list, kot to morda da slutiti, igra Tribuna vztrajno in zanesljivo majhno vlogo. Zaradi svoje politične nenapadljivosti in morda tudi neprizadečnosti, postaja danes zanimiva le kot področje, ki je zaradi svoje neobglenosti in neuravnovešenosti potrebno zaščite. Politična skrb za intelektualno potenco uredništva izpričuje zanimivo radovednost.

Ni se posrečilo. Hotel sem odgovoriti Ruplu, ki je prvi spregovoril o novi Tribuni, skušal sem uravnati svoj nemir, ki ga doživljam ob novem časopisu, skušal dokazati, da je v tem trenutku jasna programska naravnost Tribune nemogoča, ker iskanje nove oblike in vsebine zahteva misel in način, ki ju nismo vajeni.

M. Slodnjak

druga Plat Medalje

Pričujoči prispevek je namenjen polemiki oziroma napisan v smislu konfrontacije z mnenji drugih, ki s svojim estetskoetičnimi nazori totalizirajo, sakralizirajo nekatere umetniškokulturne tendence v imenu (nacionalnih) vrednot. Ob takem odnosu je seveda nujna posledica negacija (pravice do) eksistence paralelnih tokov. Atributi, ki se običajno pojavljajo v zvezi s tem problemom, so tipični za obdobje, ko smo na ruševinah preživele mentalitete priče prevrednotenju estetskoetičnih kriterijev, principov.

Predvsem gre za narodno pesem in tako imenovano narodno zabavno glasbo. Ko si pobliže ogledamo te dve zvrsti, se nam pod navidezno koherentno strukturo pokaže v bistvu paradoksalna dvojnost, razkorak.

Narodna pesem je v določenih zgodovinskih obdobjih predstavljala praktično edino ali eno redkih profanih glasbenih zvrsti; sorazmerno s tem je bila pomembnejša njena socialna zgodovinska komponenta. V tem kontekstu je narodna pesem torej refleksi eksistirajoče mentalitete in v njej vsebovana.

Narodnozabavna glasba pa predstavlja podaljšek te mentalitete v spremenjeni zgodovinsko socialni situaciji, kar pomeni tudi vzrok (in posledico) zoženja tematskega diapazona narodne pesmi v narodno zabavno glasbo, prav tako pomeni ta situacija nov odnos do same narodne pesmi, njeno novo, drugačno vrednotenje in sprejemanje.

Filološko je jezik posejan z anahronizmi, ki naj pričarajo atmosfero zamaknjene idiličnosti.

Tudi z umetno (zborovsko) pesmijo, se pravi s tistimi deli, ki temeljijo predvsem na komunikativnosti, je v bistvu enako: (plaho) prebujanje (narodno socialne) zavesti.

In spet je njena predominantna sociološko socialna komponenta opredeljena samo v povsem točno določenem zgodovinsko socialnem kontekstu. Z narodnostno socialno revolucijo so se ta

nasprotja, ki so pogojevala nastanek in eksistenco omenjenih oblik, razrešila. Z drugimi besedami, pri narodni pesmi se je sociološka oziroma socialna komponenta zredčila na minimum, in tu se prvič resneje pojavi vprašanje o njeni umetniški, t. j. glasbeni vrednosti. Obenem s pristopom k umetnosti sploh in k narodni pesmi posebej se je temeljno spremenila relacija med umetnikom proizvajalcem in publiko potrošnikom. Konec je eshatološko nietzschejanskega mita o (deificiranem) umetniku nadčloveku, ki s svojega piedestala ustvarja za „narod“.

Dejstvo je, kot smo že rekli, da je narodna pesem ob prevladujoči sociološki komponenti fungirala (bila je prisiljena v to) na socialnem nivoju bolj kot na kulturno umetniškem, seveda na račun umetniške vrednosti. Z drugimi besedami, kvalitetna raven del, njihova estetsko akustična komponenta se je podelila komunikativnosti – pred – vsem. To je osnovni problem, s katerim se danes srečuje (izobraženi) potrošnik kulture v svojem odnosu do narodne pesmi.

Kar je najzanimivejše: t. j. narodno zabavno glasba bazira ravno na tej umetniški vprašalnosti oziroma na komunikativnosti – pred – vsem narodne pesmi. Z glasbenega stališča to pomeni ekstremno simplifikacijo. Ritem je v 99 % valček ali polka, melodijske linije so v glavnem omejene na arpeggie (o harmoniji bo še govora), tu in tam zabeležene z vodilnim tonom, harmonizacija se giblje v okviru simplificirane razširjene kadente tehnika – subdominanta – dominanta – tonika, s priložnostnimi modulacijami (na istem nivoju) v subdominantno ali dominantno tonaliteto, ki fungira v določeni formalni enoti kot tonična (z vsemi konskvencami). Kar zadeva same akorde so obvezno durovi kvintakordi, v nekaj primerih, ki kvantitativno ustrezajo pogostnosti vodilnih tonov, značilni trdomali septakordi, katerega akustične kvalitete delujejo na skoraj istem nivoju kot enostavni dominantni trozvoški podvojen prim (oktavo). Kontrapunkt vokalnih partov je nabuhel od blagovzvenih terc in sekt, z zelo redkimi čistimi intervali (kvarta, kvinta), skratka na absurd zreducirano, simplificirano homofonično blaglasje, ki človeka spominja na poezijo, pravzaprav na „poezijo“ Koseskega in njemu podobnih.

Tematika tekstov je preddestinirana: vino, postelja, kmečka idila, ki je lahko plod samo pomeščanjenega kmečke mentalitete, eksistirala pa ni nikoli. Govoriti o umetniški vrednosti teh tekstov je absurd: tako kot njihova glasbena spremljava so zbanalizirana, poenostavljena „romantika“ površnega čustvovanja.

Namen tako besediti kot glasbe je ustvariti imaginarno sliko življenja na vasi, ki ga nihče ne zna časovno ali prostorsko opredeliti (upam, da mi kdo ne bo prišel na dan še s kakšno Aristotelovo razliko med zgodovino in poezijo!). Jasno je, da ta glasba (kot bolj ali manj edina kulturna dobrina večine Slovencev) stimulira neko namišljeno kmečko konzervativistično mentaliteto, ki ljudem pomeni med drugim tudi beg iz konkretne stvarnosti, umik pred konfrontacijo z realnostjo, apolitičnostjo njihove ideologije in eksistence; z drugimi besedami, to, kar je Marx imenoval opij za množice. Gotovo je, da najpomembnejše kulturne institucije (RTV, Stop itd.) ne samo dopuščajo, ampak celo stimulirajo razvoj omenjene kulture in konsekvence mentalitete.

Kdo jim je dal pravico manipulirati z miselnostjo masovne publike na tako vulgarnem in konzervativističnem nivoju?

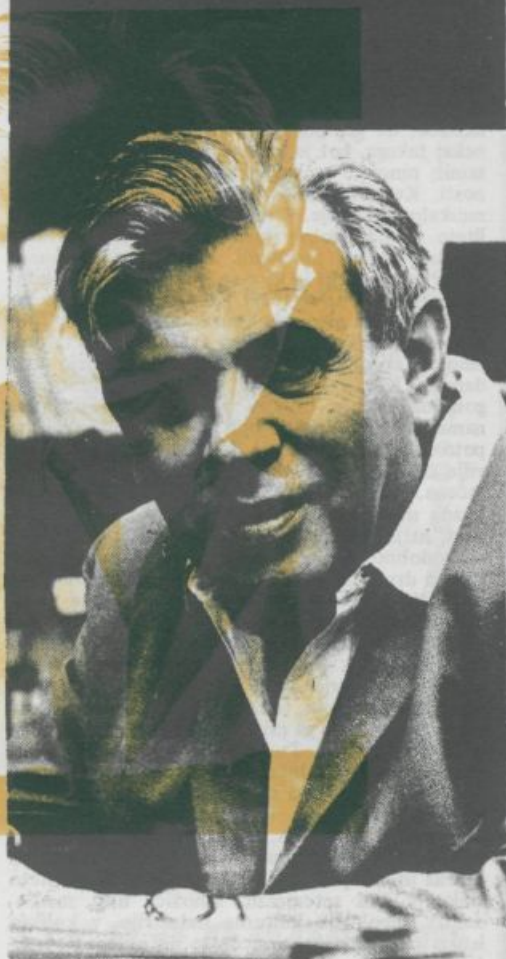
Je to njihovo kulturno poslanstvo, na katerega se podela že vsaka ekonomska računica?

Koliko časa se bomo še šli elitno kulturo in kulturo za mase? Kje in v kolikšni meri je to krivda šolskega sistema?

Kaj so Slovenci res tako navajeni na družbeno-ekonomsko-kulturno odvisnost, da se je zdaj, ko jim je čas osvoboditi se je, oklepajo kot pijanec plota?

CHE-LADO PLANKO

finish in preteklost

Petra Ustinova Photo Finish je poskus proustovske rekonstrukcije celega življenja na odru. V dramatični retrospekciji, pogled in „preiskovanje“ preteklosti ni nova in je zaradi specifičnega gledališkega jezika poseben problem. Drama kot najbolj naturalistični fizični žanr zahteva namreč samosvoj način pripovedovanja o za nas iluzoričnem „kar je bilo“.

Takšen tip drame poznamo kot analitično, ibsenovsko dramo. Dejanje teče kot razkrivanje preteklosti, je eine tragische Analyse vzrokov, ki so pripeljali do konflikta in usodnega junakovega padca. Pri Ibsenu je vzrok determiniranost, nesrečna ujetnost v nesvobodo, ki obvladuje vse dramske osebe in ki se ji skušajo upreti. Na nek način predstava, ki se prične v trenutku preloma, ko zdrzne junak v neizbežen propad, prikrije svojo časovno omejenost.

Junak Petra Ustinova ne živi na robu katastrofe, breme retrospekcije je v njegovem bistvu, v načinu življenja. To je polno meščanskih konvencionalnosti, ki se v betežni starosti in sivi misli na smrt pokažejo nične in ga puste čisto samega. Magična pot nazaj se prične...

Dramska pripoved sloni na uvajanju neresničnih oseb, junakovih mlajših dvojnikov, s katerimi edino resnično prisotna oseba komunicira in tako vzpostavlja dramsko dejanje. Ali pa je ta navidezna preteklost razen povsem tekstualnih teznih ugotovitev za gledalca zanimiva, oziroma: kako jo napraviti zanimivo na odru, na način gledališke govornice, na način igranja? Drugi, bolj skrit namen uvedbe prosojnih dvojnikov se s tem izkaže. Stari junak se prav z nevednostjo njegovih mlajših inčic krvavo okorišča: dana mu je možnost norčevati se iz svoje preteklosti, ki v resnici še malo ni smešna, kvečjemu v zaprtosti meščanskih konvencij normalna, dolgočasna. Nepomembna brezkonfliktnost postane s preprostim trikom zabavna in včasih ironična, seveda je dokler gledalec ne stopi avtorju na prste in zahteva, naj ga preneha goljufati. Iluzoričnost in navideznost v gledališkem delu Petra Ustinova pa se tudi sama eksplicite pokaže kot nedoslednost. To se zgodi v mnogih „resnobno-melanholičnih“ popadkih junaka, ko se mu preteklost zares pokaže kot nekaj praznega, odsotnega, nezaživljenega. Prav tu tudi izvira hibridnost tega dela, njegova „umetniška“ nekoherentnost in zato dvojnost njegovega pripovedovanja.

M. DEKLEVA

Rojen 1913, doma iz Romunije, Lukacsov učenec. 1934. je pribežal v Francijo pred nacizmom. Dvajset let se je sanjač in potepuh s Saint Germaina predajal debatam s prijatelji in potem izginjal na kolesu. Njegovo življenje se je bliskovito spremenilo z objavo prve teze (zal. Gallimard, 1955) in z zagovorom te teze na Sorboni. Skriti bog (Le Dieu cache) pomeni afirmacijo misleca, ki je dal v Franciji in ne samo v Franciji, filozofskim debatam o marksizmu nov smisel. Njegova misel predstavlja sintezo kantovske kritike duha in marksistične kritike družbe. Z „novo kritiko“ je iskal za literarnim izrazom širšo manifestacijo, ki obogati znanje o delu in hkrati nadaljuje avtorjevo misel.

Skriti bog je oskrnil svetišče akademske kritike in misticizma inspiracije. V literarnem delu vidi Goldman poseben primer človeškega vedenja: človek reagira na nasprotje, udarec od zunaj s tremi vrstami moči, ki so mu dane: zaznamovati, racionalizirati, preseči.

Njegova vizija sveta ustreza globalni strukturi realnih in možnih dejstev, ki prevajajo uvrstitev razreda ali skupine v svet in v realno družbo. Če eksistencialna realiteta človeka sestoji iz odgovora zunanjim udarcem po zaznamovanju ali racionalizaciji lahko človeška skupina tako preko individualnega talenta oblikuje predstavitev svoje realitete in svojih projektov.

Njegov namen je bil dojeti celoto resnične in dejanske izkušnje v njeni težki in včasih boleči uvrstitvi v kolektivno eksistenco obdobja. Sam pravi (za sociologijo romana, zal. Gallimard, 1965): „Sociološka študija lahko do neke mere pripomore k eksplikaciji nastanka nekega dela, toda na noben način ne more omogočiti, da bi delo razumeli.“ Proučeval je strukturalizem, ki ga je opredelil kot „genetični strukturalizem“. Svojo „vizijo sveta“ s konherentno strukturo trenutnega sveta je apliciral bolj na ekonomske in socialne variacije ter oblike reifikacije, ki so jih te variacije navdihnile. Pred dvema letoma je napravil osnutek analize notranjih struktur literarnega izraza Jeana Geneta, da bi mu ta „obrobna osebnost“ s svojim talentom in tragično vizijo omogočila spet najti smisel skritega sveta, ki bi ga imenovali literatura.

Mislec, katerega misel vseobsegajoče in koherentne celotnosti ustreza že bolj klasičnemu duhu, je umrl 4. oktobra letos.

Prevedel in priredil:
CHE-LADO PLANKO

lues m. kocbek

nekje se zadere zvon

na vse pretege podobno je
med hojo
kozarec dežja v odgovoru
zašita ladja trešči v lokomotivo

po cesti beži krava
na drugi strani beži po cesti
še ena krava

polnilci kolesarskih gum
vrhovodci in mazalci ravnin
laket pograbi vilice
oko naskrivaj odstrani listek

obrv na brvi
kuzla makes a telephone call

vrtnica za gubo
nafta na lanskem sejmu
bibisi in tebece
romar batine za batino

fant z ralom v roki
grenadir na merjascu
dekle z vrčem na rami
karta na karto
kamen na kamnu
oče na materi

pljunek z zamahom navzgor
zaflekana odeja nato potres.
moj polemični ton
crknjen konj na glazuri
crknjen konj pod glavo

jugovzhodni del polotoka so gube
hrošč v telovniku prekriža nogo
živčen kurd grizlja riž
sladke koreninice na okroglih oknih
na polotoku je obilo mesa

prozorna nalepka v širino
nevaren zob v daljino
tropa njih na krpi
urejenih roževinastih dlani

na planoti se je vgnezdil
pod bradavico sonca in jo trebil
nad njenim žarom žroč
kovinski kruh ljubeč vitke
hrbtenice postane neskončno težak
v višini kolen se pojavi ribja polt

ljubezenska puška in tilnik
votline z enostavnimi zapahi
trapa veter v smrdečih vodah
kačast prstanec na basu
brisača zleknjena v goltancu

črvivo meso v zvoniku
radovedna zver na lestencu
osamljen dih na plastiki
izsušene kahle ob zidovih
naoljen kazalec na šestici

v goratem svetu se kitajec
ne naseli rad
izdelovalec cevi
neurejenost reke
v obratni smeri natovorijo
hrastov les

resume o kulturni industriji

Beseda kulturna industrija (Kulturindustrie) naj bi bila prvič uporabljena v knjigi „Dialektika prosvetljenstva“, ki sva jo s Horkheimerjem objavila leta 1947 v Amsterdamu. V najinih osnutkih je bilo govora o masovni kulturi, o množični kulturi. Izraz sva nadomestila s „kulturno industrijo“, da bi s tem že od začetka izključila razumevanje in razlago, ki ustreza njenim zagovornikom, razlago namreč, da gre pri pojavu kulturne industrije za nekaj takega, kot je kultura, ki spontano vstaja iz samih množic, za sedanjo podobo ljudske umetnosti. Kulturna industrija pa se od česa takega radikalno razlikuje. Stare navade spaja v novo kvaliteto. Njeno celotno tkivo sestavljajo bolj ali manj načrtno urejeni proizvodi, ki so prirojeni množični konsumaciji in ki v najširšem smislu to konsumacijo tudi omogočajo. Posamezna tkiva so po svoji strukturi med seboj enaka ali pa se drug drugemu vsaj prilagajajo. Urejeni so v sistem in ta urejenost je skorajda popolna. To jim dovoljuje tako današnja sredstva tehnike kot tudi koncentracija gospodarstva in oblasti. Kulturna industrija je namerna integracija svojih porabnikov oziroma potrošnikov od zgoraj. Združiti hoče območja višje in nižje umetnosti, ki so bila tisočletja razločena. Na škodo obeh. Višja umetnost je zreducirana na efekt, na efektivnost, tako ob svojo resnost, nižja s svojo civilizatorsko krotkostjo pa ob nespodobno upornost, ki ji je bila lastna vse dokler ni družbena kontrola postala totalna. Medtem ko kulturna industrija neutajljivo spekulira z zavestjo in nezavestjo milijonov, pa množice niso nekaj primarnega, ampak tisto sekundarno, vkalkulirano: privesek masinerije. Potrošnik ni, kot bi nas kulturna industrija lahko prepričala, kralj, potrošnik ni njen subjekt, temveč objekt. Pojem masovnih medijev, ki so ga priredili kulturni industriji, že postaja neškodljiv. Tu ne gre niti za množice, niti za posameznike – tehnike komuniciranja kot take – ampak za duh, ki so jim ga prišepetali, za glas njihovega gospodarja. Kulturna industrija zlorablja vpliv na množice zato, da bi podvojila njeno domnevno dano in nespremenljivo mentaliteto, da bi jo utrčila in okrepila. Izključeno je, da bi mentaliteto lahko s čim spremenili. Množice niso merilo, ampak ideologija kulturne industrije, v kolikor lahko ta sploh eksistira, če se ne prilagodi množicam.

Kulturno blago industrije se ravna, kot sta že pred tridesetimi leti izjavila Brecht in Suhrkamp, po principu svoje uporabe, svojega „vnovčenja“, in ne po lastni vrednosti ter po sebi lastnem položaju, konstrukciji, bistvu. Celotna praksa kulturne industrije prenaša motiv dobička, profita naravnost na duhovne tvorbe. Odkar le-te živijo kot blago na trgu svojih avtorjev, so že marsikaj pridobile. Toda za dobiček si prizadevajo le posredno, prek svojega avtonomnega bista. Novo v kulturni industriji je neposredni, dobro vidni primat učinkovanja, ki ga je natančno preračunala v svojih najbolj tipičnih proizvodih. Avtonomijo umetnin, ki se je seveda le redkokdaj popolnoma izkazala, in ki je bila nenehno prepojena z vezami svojega učinkovanja, kulturna industrija namerno ukinja, odpravlja z zavestno voljo tistih, ki vodijo ta proces, ali brez nje. Ti so tako izvršilni organi kot oblastniki sami. Ekonomsko so ali so bili (se nahajajo) v položaju, ko iščejo nove uporabne možnosti kapitala v gospodarstvu najbolj razvitih deželah, kulturo, ki po svojem lastnem bistvu ni le ustregla ljudem, ampak se je vedno tudi postavljala po robu otrdelim razmeram, v katerih živijo (s tem je povzdigovala, čistila ljudi), so medtem, ko jim je postala čisto domača, vkljeni v otrdele razmere in jo tako ponizali. Duhovne tvorbe kulturne industrije že dolgo niso tudi blago, ampak so povsem blago. Ta kvantitativni premik je tako močan, da ustvarja popolnoma nove pojave. Naposled kulturni industriji sploh ni več potrebno direktno spremljati profitnih interesov, iz katerih je izšla. Kulturna industrija prehaja v public relations, prav v pozicijo good will, ne glede na posamezne firme ali prodajne objekte. Na posameznika so prenesli splošno nekritično razumevanje stvari, ustvarili so reklamo za svet, tako kot je vsak proizvod kulturne industrije svoja lastna reklama.

Vendar pa se pri tem zadržali značilnost, ki so prvotno nekoč pripadale spremembi literature v blago. Če ima kaj na svetu svojo antologijo, potem jo ima kulturna industrija, ki poseduje ogredje togo, okorelo utrjenih (konzerviranih) temeljnih kategorij, ki jih lahko razberemo v angleškem komercialnem romanu iz konca sedemnajstega in začetka osemnajstega stoletja. Kar se v kulturni industriji kaže kot napredek, tista neprestana novost, ki se ponuja, ostaja prevleka vedno istega. Spremembo povsod zastira skelet, na katerem se je spremenilo tako malo kot na samem motivu dobička, odkar je ta prevladal nad kulturo.

Pri tem pa izraza industrija ne smemo jemati dobesedno. Tiče se standardizacije stvari samih (nekako tako kot vsak obiskovalec kinematografov dobro pozna western) in racionalizacije posameznih tehnik, ne pa strogega postopka in poteka proizvodnje. Medtem ko se proizvodni postopek v centralnem območju kulturne industrije približuje filmu, z delitvijo dela, vključitvijo strojev in ločitvijo delavcev od proizvodnih sredstev (ta ločitev se kaže v večnem konfliktu med umetniki, ki delajo v kulturni industriji, in tistimi, ki kulturno industrijo vodijo, obvladujejo) ter tehničnim načinom delovanja, se bodo individualne oblike proizvodnje vendarle obdržale. Vsak proizvod se daje individualno – individualnost sama velja za krepitev ideologije, vtem ko se vzbudi videz, da je vse, kar je dogovorjeno in posredovano, le: pribezališče neposrednosti in življenja. Kulturna industrija slej ko prej služi nekim tretjim osebam in ohranja svojo afiniteto do zastarelega cirkulacijskega procesa kapitala, do trgovine, iz katere je izšla. Njena ideologija uporablja predvsem sistem zvezdnikov (Starsystem), ki si ga je sposodila od individualistične umetnosti in njene komercialne eksploatacije. Čim bolj nečloveški je njen pogon, njeno delovanje, funkcioniranje, tem marljiveje in učinkoviteje propagira dozvedno velike osebnosti.

Pojem tehnike v kulturni industriji je le po imenu tisti, kot je prisoten v umetninah. Nanaša se na organizacijo stvari v svoji notranjosti, znotraj svojega bista, na svojo notranjo logiko. Kulturna industrija ima ideološko zaslonbo prav v tem, da se pred konsekvencnostjo svoje tehnike skrbno varuje v svojih proizvodih. Istočasno parazitsko živi od tehnike, s katero dosega materialno vzpostavitev dobrine in ki poteka izven umetnosti. Pri tem ji ni mar notranje umetniške podobe, pa tudi formalni zakon estetske avtonomije je ne zanima. Iz tega rezultira zmes, ki je za kulturno industrijo bistvena: zmes steamlina, fotografske trdote in preciznosti ter individualističnih segmentov in občutij ter prirejene, racionalno disponirane romantike. Če sprejmemo Benjaminovo določitev tradicionalne umetnine kot aure, torej kot navzočnost nečesa nenavzočega, potem je kulturna industrija definirana s tem, da aureatskemu principu striktno ne postavlja po robu drugega principa, marveč konzervira razpadajočo auro (kot) v nekakšno zamegljeno atmosfero.

Medtem je med kulturnimi politiki, pa tudi med sociologi prišlo v navado, da opozarjajo na pomembnost kulturne industrije pri izoblikovanju zavesti njenih potrošnikov in da tako svarijo pred tem, da bi kulturno industrijo podcenjevali. Treba jo je jemati resno; brez vzgojne, pedagoške oholosti. Kulturna industrija je dejansko izredno pomembna kot element duha, ki danes vlada. Kdor bi hotel ignorirati njen vpliv, bi bil vsekakor naiven. Zavoljo njene socialne vloge so zatrli neprijetna vprašanja o njeni kvaliteti, o resnici in neresnici, o estetski stopnji njenih izdelkov ali pa so jih vsaj izločili iz tako imenovane komunikacijske sociologije.

Kulturno industrijo je treba vzeti tako resno, da naša kritika ustreza njeni nesporni, vnevršljivi vlogi, se pravi, da moramo biti do nje kritični, ne pa da se potuhnemo, pritajimo pred njenim monopolom.

Med intelektualci, ki se hočejo z njo sprijazniti in zato poskušajo najti s pomočjo respekta pred njeno močjo skupno formulo za svoje pridržke glede kulturne industrije, je (če iz zasukanega regresije že niso ustvarili novega mita dvajsetega stoletja) običajen: ton ironične strpnosti in potrpežljivosti. Saj vemo, kako je z vsem tem, z ilustriranimi romani, s serijskimi (družinskimi) televizijskimi igrami in paradami popevk, z psihološkimi posveti in horoskopskimi stolpci. Vendar naj bi bilo vse to neškodljivo in poleg tega demokratično. Vse to naj bi tudi dajalo vsemogočim blagoslov, na primer s širjenjem informacij, nasvetov in vzorcev, ki nas razbremenjujejo vsakdanjih težav in po katerih se je zato treba ravnati. Seveda so informacije takšne, kot lahko pokaže vsaka sociološka študija o nečem tako elementarnem, kot je stanje politične informiranosti: borne in ravnodušne, nasveti, ki jih slišimo na raznih manifestacijah kulturne industrije, so prazni, banalni in slabi. Vzroci, formule, po katerih se je treba ravnati, ki določajo naše vedenje, so nesramno komformistični.

Domnevamo lahko, da je zavest potrošnikov samih razcepljena med predpisano šalo, ki jim jo izroča, ponuja in vsiljuje kulturna industrija, in med pogosto odkritim (neprikritim) dvomom v njihovo blagoslovlanje. Izrek, da svet hoče biti goljufan, je postal bolj resničen, kakor je bil nemara kdajkoli mišljen. Ne samo, da ljudje – če tako rečemo – nasedajo sleparijam, pa če jim ponudijo še tako minljive nagrade, ne: že sami od sebe hočejo prevarati, hočejo biti goljufani, čeprav so goljufijo spregledali in spoznali. Krčevito zaprejo oči in v nekakšnem samozaničevanju pritrdijo tistemu, kar se jih dotakne, kar se jim pripeti, kar se jim dogodi in o čemer vedo, za kaj je proizvedeno, fabricirano. Ne da bi priznali, slutijo, da bi bilo njihovo življenje docela neznosno, brž ko se ne bi

lipa vsako jesen ponuja dojke
lipa vsako jesen naklepa ukane
lipo je zasadil pijan mongoloid
pod lipo se sesa pivo

svet je lepši z maslom in krasto
svet je lepši če konji potegnejo
svet je lepši če je samica topla
svet je lepši brez slepiča

črv samotar ti stopi na prste
misel ti kapne lakota menca
ikona moškega semena
galop snega v morju požarov
ogledalo na špencir konju

nožek zapoje iz fotoaparata
pokrov ti pade na prste
pahnejo te z veje
baklje v ušesih senca pred vrati
nasploh te nekje tišči

v zapuščenem kotu se odpre veka
zlizane roke v hladilniku
omahljiva ptica z mišjimi koraki
kačje se zvija popek po hosti
razbita žarnica v drobovju

stara brezica ob potoku
kriva noga z žarometom
korenine pa judo
kričoč na lovu z vlažno pazduho
nad nosečim dinozavrom
oster veter ti visi na uhanih

razuzdan konjski hrbet skupaj
s svojo žrtvijo navkreber po plamenu
dišeča sveča poševo v uhlju
pojemačiči čevlji v baraki
bil sem mala podgana

oklenjen okoli pištole
nad breznom brizgajočega blata
star spermij zehajoč ob telefonu
gumijast škorenj in kosilnica
skupinica ljudi lovi sapo

sedmi dan je trebuh naplaknilo
oblaki so pikali
dojke v diru na parizarju
prst opazno pomežikne
živčen galeb zakriči nad zaliv

gumbek na konici uda
včasih završne včasih zabremza
beseda vrta v pilota
ocean meritev v spalnici
neka nejasna slutnja se plazi
po pepelniku suhih roženic

ovijalko je sama nečimernost
od peta do nohtov
kondor pobira za rdeči križ
požirek oddrvi v neznano
nadut in poveznjen v dežni plašč

falus sedi v mariji in premišljuje

Molče si je kosilnica prižgala čik
kot nov avtomobil se je bleščalo nebo
stranišče sem
molče se skloni cipresa
zvon ti udari na uho in ti ga razbije
svetloba zjutraj tipa
na mizi pod brezo je zadremal pleten naslonjaj

več oprijemali zadovoljstev, ki to v bistvu sploh niso.

Najbolj oblasten zagovor kulturne industrije praznuje danes njen duh, duh, ki je kot faktor reda spoznan za ideologijo. Ta naj bi človeku v do- zdevno kaotičnem svetu omogočala in nudila merilo za orientacijo... in že samo to je zelo poceni. Vse, kar pa ideologija domneva, da bo ohranila, obravnavala pred kulturno industrijo, pa kulturna industrija sama tem bolj temeljito razruši in uniči.

Sklicevanje na red brez njegove konkretne dolo- čitve, sklicevanje na razširitev norm, ne da bi se jim bilo treba izkazati s stvarjo samo ali pred za- vestjo, je prazno, nično, neveljavno. Objektivni red, ki zavezuje in določa človekovo ravnanje, s katerim pregovarjajo ljudi, ker ga sami ne obvladu- jejo več, ta red nima nikakršne veljave, če je ne izpriča v sebi in iz sebe ter pred ljudmi. Prav v to pa ne privolijo, tega ne stori noben proizvod kul- turne industrije. Pojmi reda, ki jih kulturna indu- strija utrdi, so vselej pojmi status quo. Neizpra- šane, neanalizirane in nedialektične so podtaknili, čeprav ne ustrezajo ničemu več. Kategorični imperativ kulturne industrije, za razliko od kantov- skega, nima nič skupnega s svobodo. Glasi se: vdaj se v to, kar tako ali tako je, in v to, kar (kot refleks na njegovo moč in navzočnost) vsi že tako ali tako mislijo. Zaradi ideologije kulturne industrije zavest zamenja konformizem: red, ki izhaja iz zavesti, ni nikoli konfrontiran s tem, kar zahteva do sebe ali z realnimi interesi ljudi. Red po sebi pa nikakor ni tisto dobro. To bi bil le v tem primeru, če bi bil pravilen. Da se za to kulturna industrija ne zmeni, da red poveljuje in abstracto, to izpričuje le nemoč in neresničnost sporočil, ki jih omogoča in posreduje. Od sebe zahteva, da vodi tiste, ki si ne znajo pomagati in jim igra (glumiti, vorgaukeln) konflikte, ki jih morajo zamenjati s svojimi last- nimi, ... in v tem razrešuje konflikte le na videz. V proizvodih kulturne industrije zaidejo ljudje v težave samo, če se (večinoma prek zastopnika pre- dobrotljivega kolektiva) ponovno nadležno posta- vijo po robu pritrditvi, privolitvi, v ničevo harmo- nijo splošnega in občega, v puhlo in prazno harmo- nijo splošnosti in občosti, katere zahteve so morali najprej skušati kot zahteve, ki so nezdružljive z njihovimi interesi. Zato je kulturna industrija iz- oblikovala nekakšne sheme: vzorce, ki sežejo v tako pojmovno oddaljena področja kot je to na primer zabavna glasba. Kar si izmisli, kar si zamisli kulturna industrija, niso nikakršna navodila za živ- ljenjski blagor in tudi noben nov način moralne odgovornosti, temveč (le) opomini, da je treba ubogati najmočnejše interese. Sporazum, ki ga propagira, krepi slepo, lažno in nepojasnjeno avto- riteto. Če bi v dejanskosti, v realiteti, resničnosti, ugotavljali ustreznost kulturne industrije ter nje- nega položaja, kakršnega zahteva, ne po njeni lastni substancionalnosti in logiki, ampak po na- činu njenega delovanja: po njenem učinku, ... če bi se resno zmenili za to, na kar se kar naprej sklicuje, potem bi bilo dvakrat teže sprejeti poten- cial takšnega učinka, takšnega učinkovanja. To pa pomeni pospeševanje in izrabljanje slabosti Jaza (Ega), na katere je sedanja družba s svojim kopiče- njem moči že tako ali tako obsodila svoje nemoč- ne pripadnike. Njihova zavest se tako oblikuje v vzratnem smislu (se pravi, da se zavest spreminja v topo, služno, interno zavest).

Kulturna industrija je vse drugo kot neškod- ljiva ... Odvisnost in podložnost ljudi, rezultat kulturne industrije, je morda najbolj ustrežno označil neki ameriški testiranec, ki je menil, da bi bilo vsem nadlogam in pomanjkljivostim naše dobe enkrat za vselej konec, če bi le ljudje hoteli pre- prosto slediti prominentnim osebnostim. Nado- mestno zadovoljstvo, ki ga kulturna industrija nudi ljudem, s tem ko vzbuja ugodne in misel, češ svet je urejen ravno takšen, kot je, takšen kot jim ga kulturna industrija skuša sugerirati (prišepetati, vsiliti) – s tem jih goljufa za srečo, s katero jih slepi. Celotni, skupni efekt kulturne industrije je efekt antiprosvetljenstva (Anti-Aufklärung). V njem namreč (tako sva ga imenovala Horkheimer in Jaz) postane prosvetljenstvo: napredujoče teh- nično obvladovanje narave, prevara množic, sred- stvo ujetja, vkovanja in vklenitve zavesti. Kulturna industrija preprečuje nastanek avtonomnih, samo- stojnih, zavestno mislečih in odločujočih posamez- nikov. Ti posamezniki naj bi bili pridržek demo- kratične družbe, ki se lahko ohrani in razbija le v zrelosti in iz nje. Če množice po krivici od zgoraj sramotijo kot množice, potem končno ni kulturna industrija tista, ki jih je naredila za množice, za množice, ki jih nato zaničuje in onemogoča nji- hovo emancipacijo, ki bi ji bili ljudje sami dorasli, bi jim to dovolile produktivne moči dobe.

Tekst je preveden iz nemščine (Th. W. Adorno: Ohne Leitbild, Parva Aesthetica, Ed. Suhrkamp 1967) in je skrajšan na neka- terih nebitvenih mestih.

ANICA Z DOLENJSKE – Prebi- rajte sv. pismo. Ne smete ga pa raz- lagati tako, kot ga je razlagal Ameri- čan Russel in njegov učenec Ruther- ford. Ta dva nista naslednika apo- stolov, zato njune razlage ne poslu- šajte. Jezus je dejal in nas še vedno uči: „Če slepec slepca vodi, oba v jamo padeta.“ Apostolom in njunim naslednikom (škofom) pa je zagoto- vil: „Kdor vas posluša, mene po- sluša.“

DRUŽINA, 11. OKTOBRA 1970
ZELELI STE ODGOVOR

zzz o o o o o o m m m

Takole je bil evangelij, kakor ga bom po vesti svoji zapisal. Ko smo se že navadili na čudeže, ki so nagosto prihajali od Jezusovih rok navzdol po svetu, reče mu Juda: Gospod, kako je to, da se boš nam razodel in ne svetu? Pa mu Gospod jezik pokaže od ust pa do nosa, BBEEEEE reče z globo- kim in groznim glasom in Leniču in Merlaku prime čez pas. Potlej odidejo na svoje poti in Stanku LENiču in Ivanu Merlaku poženejo rožnati rožički iz hrpta pa proti nebesom. Rahlo prerahlo se raz- srastejo v drobne kurje repetničke.

Tako se je zgodilo in prav se je zgodilo. Ta re- pati Juda pa po žveplu smrdeč ni se vdal. Puhne rumen zvarek iz ritne odprtine in se destinira pa destinira, dokler se ne predestinira v enega Ameri- kanca. Na zobe si napiše ime Russel in gre nedolž- ne ovčke v ritke grist. Huda ura prileze iz kotlov globoko pod zemljo nad Slovence, komaj nekaj nedolžnih ritk je še ohranjenih, vse druge popustile so se razuzdanim zobem, da jim puščajo kri. Kaj zdaj? ZELELI STE ODGOVOR. Ta zobati greh ni naslednik apostolov, zato vas njegov organ ne more ogrešiti. Oni pri tem sploh nič ne more, da bi Res- nica zmogla priti noter do vaših reči, je potreben žegan falos. Hudo pomankanje apostolov pa na- domeščamo z misijonarji.

Tako se je zgodilo in nekam motno je bilo. Kri- stus je visel kot netopir na križu. Mislila in mislila sta Lenič in Merlak, pa se nista nič domislila. Hudič, s ta žeganim in ta grešnim še vseeno ni čisto tako. Eden jima je pa pomagal; (Čeprav tega nista vedela in še zdaj ne veda.) Pa je rekel: Bog se razodeva po ateistih nič manj kakor po kristjanih. Bil je zviti kot presta, Merlak in Lenič samo kot kifelj. No, če se razodeva po ateistih, je to malce molčeč bog. In če po kristjanih je precej pasivno fašističen. Oboje pa predpostavlja, tu je presta prvič zavila, da bog je. Po ateistih se namreč ne more razodevati ničesar, niti to da ga ni. Razodeva se ta ničesar. In kaj se razodeva po kristjanih? Tu je presta drugič zavila: razodeva se da bog je. To pa seveda, če bog res je. Tega pa pri celi presti zares ne moremo vedeti. Žal. Zato se niti po ate- istih niti po kristjanih ne razodeva nič od tistega, kar res je. Razodeva se tisto, kar sami hočejo in predpostavljajo. To je volja.

Zato vaju, moža politike, prosimo ponižno in nestrpno, govoreč: duh mutasti in gluhi, izidi iz vaju, ukazujemo ti, izidi. Ker natančno vemo, da si repetničke odpneta, preden zlezeta v posteljo.

lues

simfonija posodja slapovi vodovja
cerebrospinalna tekočina se sesede
dno vztrajno kljubuje
otožen ptič preleti pokrajino

potem se spomeniki pritajeno slečejo
nekje se oglasi skrivnostni slon
parkelj toči bencin
reke zadisijo po mentolu
kit se odvleče k frizerju
ribnik se prestavi za kos kruha

miši se drgnejo ob ure
okna se talijo
nekdo je v kopalnici pozabil kapilare
bikov rep histerično prižge petrolejko

za kosilo so stisnjene pesti
rožnat meziniec pobira fistule
vesla tolčejo ribje trebuhe
privezan konj pogleduje v nebo
in si nekaj reče sam pri sebi

hej pijana rjuha hej pijana rjuha
narednik z veselo cevjo v roki
moj ženin je šofer avtobusa
moj narednik z debelo mravljo v roki
na blagajnikovem obrazu se pojavijo
vodna drevesa
muhica brenči v vročini
trafika žalostno zavija

tvojo zadnjo krpo so požrli
tvoja palica je obrabljena
in ti izpodletava v dlesni
izpod kumulusa ti prileti jošek
v gasilski uniformi
zateglo riganje zelenih plakatov
te vrže iz tira v tir

kratek sprehod po vzorcih
umazana ježa po rožmarinu
tresljaj postelj
bruhanje por
hubertus in flavta
zazibaj se pomahaj si ohlapa

prva povojna leta dišijo po
neumiti bradavici in trakulji
s cilindrom na deveti brazdi

na bradavici se lahko stoji

zmaj v pesti je stara goba
nožna kita piha v nozdrvi in
kuha mulo
telo postaja poševni zvon
moj mali bradavičar dvigni glavo
pa v štanglo

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★
MAGNA PURGA
 PRESENTS:

EN STAR ŠTOS

TEZE ZA PROGRAMSKA NAČELA ZVEZE ŠTUDENTOV JUGOSLAVIJE

UVOD

Program neke organizacije predstavlja artikulacijo bazičnih interesov socialne strukture, katere predstavnik je, ali, bolje rečeno, ki jih organizirano kaže v sami organizaciji. Te tri kategorije (struktura, interes, organizacija) dejansko tvorijo okvir in sam smisel političnega delovanja. Njihovo usklajevanje in zavzemanje na družbenem planu tvori smisel in moč politične akcije. Seveda ni treba, da je program napisan, čeprav v večini primerov je, vendar mora funkcionirati kot skup stališče, ki so izraz usklajenih skupnih interesov, brez katerega ni dejanske organizacije, temveč deluje organizacija kot vsiljena. Na drugi strani napisani program in zavzemanje vodstva določene organizacije za realizacijo tega programa, ki je lahko zelo dobro organizirano in celo efektivno, še vedno ne izpričuje dejanske eksistence programa, lahko pa izpričuje zunanji pomen določene organizacije. Bazični interesi, ki se v določeni strukturi kažejo kot sila kohezije in integracije same strukture in iz katerih klije možnost organiziranja, zahteva artikulacijo (formuliranje), t. j. zahteva politično izoblikovanje, kar konstituira ter poudarja potrebo in funkcijo programa. Politično delovanje torej, gledano z aspekta programa, ima dvojni pomen: prvi je v konstituiranju, spopadanju in razhajanju interesov določene socialne strukture, ki se na koncu formulira kot smotrno odrejanje strukture, in drugi pomen pa je delo organizacije za realizacijo tega smotrno odrejanja, s katerim ta organizacija postaja del celotne politike in političnega sistema, od katerega sprejema tudi valorizacijo pomena te akcije. Valorizacija pomena in politični status določene organizacije sta odvisna torej od stopnje njene dejanske eksistence, t. j. od stopnje, v kateri dejansko izraža bazične interese socialne strukture, ki jo organizira, in od karakterja celotnega političnega sistema v okviru katerega se cilji te organizacije racionalizirajo in realizirajo v spopadu z interesi celotnega političnega sistema. Program zato ni preprosta legitimacija določene organizacije, tudi ni preprost faktor manipulacije dejanskega eksistiranja določene organizacije, temveč je artikulirana mera usklajenosti določenih interesov in mera politične moči in družbenega pomena določene organizacije v celoti političnega sistema. Politika na splošno nima drugega smisla (ali vsaj ni potrebno, da bi ga imela) kot organizirano artikulacijo interesov, ki v možnosti eksistirajo v določenih socialnih skupinah ali v celotni družbi. (To je politika v izvoru svoje eksistence, ne pa v svojem funkcioniranju). (Pojem organizirane artikulacije ali organiziranja kot artikulacija izvirnega smisla in vsebine družbenega pomena socialne strukture, ali politika kot dinamika organiziranja artikuliranih interesov v svojem vzvratnem delovanju /funkcioniraju/, torej ne v fazi konstituiranja, temveč v fazi funkcioniranja poleg represivnega delovanja bolj in bolj deluje kot proizvodna sila.) V tem pa je smotrni, programatski in dejanski smisel eksistiranja sistema, torej ne avtohtono izraz kohezije določene strukture, temveč način distribucije političnih stališč celote političnega sistema, torej tudi način vnvanje organiziranosti določene strukture, tedaj se program določene organizacije pokaže kot najpomembnejši element realizacije transmissijske vloge določene organizacije. Seveda se ne sme pozabiti, da program in politika sama od sebe nista samo odraz določene organizacije in integracije neke strukture, temveč imata tudi kreativni pomen kot faktor integriranja in povezovanja pri samozavedanju odredne strukture. Tu je tudi možen faktor manipulacije (kot osamosvojitve kreacijske funkcije politike) in zamenjave dejanskih ciljev z vsiljenimi. Vse to poudarja resnost in odgovornost, pa tudi nujnost formuliranja programa oziroma njegovih programskih načel.

1.

ŠTUDENTJE KOT DRUŽBENA SKUPINA IN KOT POLITIČNI SUBJEKT

1. Študentska grupacija izvaja svojo potrebo iz pomena dela, s katerim se ukvarja, drugače rečeno, iz proizvodnje funkcije znanosti. V tem smislu je mogoče zgodovinsko spremljati tako kvalitativno kot tudi kvantitativno rast pomena študentov v celotni strukturi družbe kot analogije transformacije proizvajalnih sil, v okviru katerih znanost čedalje širše in bolj direktno ter čedalje bolj integrirano deluje kot pomemben faktor razvoja celotne proizvodnje.

2. Študentje so, gledano formalno, začasna, izrazito mobilna in relativno koherentna grupacija, ki ji zaradi svoje začasnosti samo v določenih mejah uspeva v trajanju študentskega statusa uresničiti neko izenačevanje socialnega položaja, s tem pa tudi lastnih družbenih interesov ter od tod tudi lastnih (posebnih) političnih interesov. Po vsebinski plati pa je kohezija študentov v družbenem smislu odvisna od pomena in funkcije znanosti. Z njenim razvojem prihaja do določene integracije med delovnimi procesi študiranja in uporabe pridobljenega znanja, od koder izvira določena integracija socialnih kategorij študentov in inteligence. To vpliva tudi na karakteristike začasnosti in koherentnosti študentske grupacije v smislu večjega izenačevanja njihovih interesov, ter tako deluje tudi na možnost političnega vpliva študentov.

3. „Demokratizacija“ izobraževalnega procesa, ki ni produkt demokratizacije družbe v političnem smislu, temveč je produkt širjenja izobraževalne sfere v okviru celotne proizvodnje, vse pa na temelju povečane proizvodnosti znanosti, kvantitativno v veliki meri dviga število študentov. Na ta način povzroča, da v strukturi študentov participirajo vsi družbeni sloji, torej da se ne dogaja samoreprodukcija inteligence in tako vpliva tudi na nekoherentnost te grupacije. Po drugi plati ta demokratizacija pomena center koncentracije socialnih spopadov tudi na univerzo ter z integriranjem in destruiranjem s pomočjo naraščajoče proizvodnosti znanosti vpliva na konstituiranje skupnih interesov študentov.

4. Študentje kot del družbene kategorije mladine v procesu naraščajočega pomena izobrazbe in v procesu destrukcije smisla izobrazbe kot socializacije, torej v toku širjenja proizvodnega procesa in integriranja znanosti vanj, torej v procesu

„podružbljevanja“. Kategorije mladine, čedalje manj poudarjajo skupne interese, ki izhajajo iz bio-psiholoških konstituant mladine in uresničujejo družbene in delovne vezi z drugimi kategorijami mladih. Nasprotnosti mladine in družbe se izgublja v procesu proizvodnje in tako tudi družbi kot celoti.

5. Proces destrukcije mladine kot nasproti družbi postavljene kategorije, kot „zrcala“ družbe vse bolj premika meje sodelovanja v okviru socialne diferenciacije. Čedalje težje je govoriti o specifičnih interesih mladine.

6. Kot politični subjekt študentje, kot izdiferencirana in vse bolj koherentna grupacija v novi družbeni strukturi in v novem konceptu politike, prevzemajo pomembno vlogo. Politična pomembnost se seveda ne more meriti predvsem kvantitativno, čeprav številčnost določene grupacije močno vpliva na respekt politike do nje. Struktura pomembnosti v politiki izhaja iz dejanskega pomena v strukturi reprodukcije družbenega življenja v celoti, in zaradi tega na določen način valorizira določene socialne grupacije po pomembnosti dela, s katerim se UKVARJAJO.

II.

ZNANOST

7. Stališče: znanost je proizvodna sila (dejanska definicija), ki nereflektirano opozarja na dve globalni implikaciji:

- a) da se v znanosti nekaj bistvenega spreminja,
 - b) da se nekaj spreminja v proizvodnih silah;
- če vzamemo, da je to nova definicija znanosti in če ne razglabljam o dejanskem pomenu znanosti kot znanosti. (Vse to seveda bazira na hipotezi, da je definicija znanosti kot proizvodne sile to, kar zadeva novost v sodobni družbi s predpostavko, da je tudi ta družba sodobna, t. j. v bistvu nova.)

Če razmotrimo smisel znanosti, moramo reči, da je bila vedno pomembna gonilna sila družbe in da je na določene načine opravljala funkcijo proizvodne sile, celo dlje na direkten način, t. j. popolnoma integrirana z drugimi oblikami dela. (Dejansko tedaj še ni bilo govora o znanosti, temveč o znanju in intelektualnem delu. To je tisto, kar misli Lukacs: „Seveda je to znanstveniku v določenem smislu neprijetno poslušati, kajti, če vzamem faktum znanosti, se vprašam, od kod nastaja. V vsakem teleološkem stališču, katerih eno je tudi delo, je trenutke, ko človek, ki dela – naj si bo tudi človek kamene dobe – premišljuje, če je za načrt, ki ga ima, instrument prikladen ali ne. Če se vrnem v dobo, ki ni poznala izdelave instrumentov za delo in mislim na čas, v katerem je pračlovek zbiral samo kamenje, da bi opravljal določene funkcije, potem si lahko domišljam, kako raziskuje dva kamna in reče – če je on to tako forumliral, kot to jaz sedaj delam, je popolnoma vseeno – ta kamen je prikladen, da se z njim odkrhne veja, drugi pa ne. S to izbiro kamena začneja znanost. Le da se je znanost postopoma koncipirala v samostojen posredovalni aparat, pri čemer so pota, ki vodijo do zadnjih praktičnih sklepov, nenavadno dolga, kot lahko opazimo v vseh tovarnah.“ Trditev, da intelektualno delo ni produktivno, temveč da njegov razvoj temelji na eksploataciji fizičnega dela in sploh, da celotna eksistenca bazira na tej eksploataciji itd., pa je bila prav tako vedno delno točna, in ne samo sedaj, ko je razvidna njegova (intelektualnega dela kot znanosti) direktna proizvodnost. V vsakem proizvodnem aktu se opravlja zedinjenje totalitete dela, ne glede na njegovo prejšnjo (in kasnejšo) razdvojenost in ne glede na to, da se opredmeteno v proizvodno potem spet razdvaja. Delo se vedno zgoščuje (seštevaj, „stiska“) v svoji osnovni usmeritvi v proizvodnji, da bi opredmeti. Zakon „racionalizma“ proizvodnje (dojet zelo široko) deli delo in razdeljenega „integrira“; ker pa funkcionira le v proizvodnji, lahko obstaja le kot razdeljeno. Ta delitev se „institucionalizira“ s povečanim delovanjem človekove družbenosti (družba nasploh), ki je tudi sama po sebi proizvod „racionalizma“ proizvodnje.

8. V tem smislu se tudi znanost kot proizvod zgodovine razvoja dela in človekove družbenosti (kot koncentracija in integracija „posebnega“ intelektualnega dela) odmiha od zgodovinsko konstituiranih, integriranih osnovnih oblik dela in na videz neha delovati „proizvodno“.

V takem razvoju znanosti sta bistveni dve konsekvenci:

- a) Izločanje znanosti iz totalitete dela (delitev na intelektualno in manualno delo) v formi delitve znanosti in znanja (veščina, intelektualno delo) in kasneje;
- b) notranja delitev znanosti na fundamentalno in uporabljeno (uporabljivo), t. j. „neracionalno“ in „racionalno“.

9. Razvoj proizvodnje in razvoj znanosti (ki je vzajemni) znova zahteva zedinjenje vseh teh deljenih kategorij v stališču: znanost je proizvodna sila. To pa spet ne pomeni, da je treba mistificirati dejanske razlike, ki so v delu prisotne. Tej mistifikaciji se izognemo le, če zaznamo funkcijo koncepta „racionalizma“ eksistence dela in proizvodnje in tako tudi proizvodnih sil.

(Marx in Engels v Nemški ideologiji o znanosti: „Poznamo samo eno edino znanost, znanost zgodovine. Zgodovino lahko, če jo gledamo z dveh plati, delimo na zgodovino narave in zgodovino ljudi. Pri tem pa se ti dve plati ne moreta deliti; dokler obstajajo ljudje, sta zgodovina narave in zgodovina ljudi medsebojno pogojeni. Zgodovina narave, tako imenovana naravna znanost, nas tukaj ne zanima; moramo pa se posvetiti zgodovini ljudi, ker se celotna ideologija omejuje ali na popečeno dojetje zgodovine ali pa na njeno popolno abstrahiranje. Sama ideologija je le ena od plati te zgodovine.“ S tem ne poudarjamo nekaj radikalno novega in ne delata radikalnega prevrata itd. Nasploh je treba biti skeptičen do trditve o „novem“ in „starem“, ker negirajo /implicitne, domnevne/ samorazvoj sploh, v tem primeru pa vsekakor samorazvoj misli. S postuliranjem neke znanosti sta daleč od tega, da ne bi videla razdeljenosti znanosti /specializacije/, temveč trdita, da specializacija ne sme zamegliti možnosti skupnega in totalitete.)

10. Trditev: znanost je proizvodna sila torej ne izreka nekaj novega, če se s tem govori o pomenu intelektualnega dela ali o pomenu dojetja zakona narave in družbe za razvoj proizvodnje. Znanost je v tem smislu vedno bila proizvodna sila. Kar pa je novega, je vsebovano v dveh aspektih:

- a) „Demokratizacija“ ali razširitev biti znanosti,
- b) „demokratizacija“ znanosti ali njeno širjenje je izraz dvojnega procesa. Prvi je vsebovan v imanentni težnji znanosti k stvarnosti v potrebi, da jo v sebi verificira (kar je le del logike človeškega dela sploh – to je sam smisel in bistvo dela); in drugi, ki vsebuje rast znanosti iz same proizvodnje, t. j. rast znanstvene proizvodnje, za katero skup znanja in veščini, zadostnih za proizvodnjo, nehave biti zadostna ter začenja zahtevati dinamiko in samorazvoj misli in znanja, vsebovanega v znanosti. V tem smislu znanost širi svojo bit predvsem v procesu izobrazbe, s tem da omogoča velikemu številu ljudi spoznanje znanstvenih dosežkov, potem pa širi bit tudi proizvodnji in razvoju. Potem se ta „demokratizacija“ zrcali v bistveno novih možnostih, ki se neukemu človeku kažejo v odnosih zlasti do narave, pa tudi do sveta in družbe. Ta krepitev človekove moči, ki pomeni znanost, je možna le kot neposredna integracija znanosti v delo, t. j. v proces celovite proizvodnje in to ne na tak način, da bi proizvodnja bila potrošnik znanosti, ampak, da se dejansko integrira, pri čemer ima znanost adekvaten prostor v tehnologiji dela itd.

b) „Neposrednost“ proizvodnosti znanosti, kar pomeni: funkcionirajoča proizvodnost znanosti.

V integriranem delovanju dela znanost kot delo neposredno (glede na delo, ne pa glede na produkt: znanost lahko proizvaja samo znanstveno resnico, pa bo vseeno neposredna proizvajalna sila) daje svojim dosežkom vrednost potrebne in tega, kar omogoča in razvija možnosti drugih proizvodnih sil. V tem smislu ni proizvodna sila samo to v znanosti, kar razvija proizvodnjo, ali to, kar se opredeljuje, marveč vse to, kar razvija znanost samo in predvsem kar je in kar pomeni razvijanje znanosti, je proizvodna sila na popolnoma neposreden način. Znanosti ni več treba, da se verificira v od sebe izločeni in neznanstveni praksi, temveč v lastnem samorazvoju in lastni znanstveni praksi. (To je posebno važno z aspekta univerze kot koncentracije in organizacije znanosti kot dela, t. j. proizvodnje znanosti.)

11. (Bistveno je v vsem tem dojeti, da je celotna usoda znanosti vsebovana v njeni družbeni biti, t. j. v samem gibanju družbe ali v trditvi, da je znanost samo ena, čeprav bistvena sfera družbe. Znanstvenost znanosti je vsebovana v totalizaciji družbe. Demokratiizacije znanosti in njenega širjenja in tudi njenega neposrednega funkcioniranja si ne moremo zamisliti brez „podružbljevanja“ družbe, torej brez analize usode celotne družbe in vsakega njenega posameznega dela ali sfere.)

12. Z aspekta znanosti pomeni stališče, da je znanost proizvodna sila:

a) „Demokratiizacija“ ali „omajovljenje“ t. j. „podružbljevanje“ znanosti.

„Podružbljevanje“ znanosti ali ekspropriacija znanja ali permanentno izobraževanje, vse to je realnost v tolikšni meri, kolikor se z aspekta celotne proizvodnje (t. j. celote in ravni razvitosti proizvodnih sil) znanost lahko utemelji v svoji funkciji proizvodne sile in na ta način lahko pokaže svojo imanentno logiko. Kadar preseže ključno točko, tedaj proces družbenega funkcioniranja znanosti, t. j. znanost kot lastna vme družbe, torej znanost in njena proizvodnja, pridobivanje in uporabljanje kot integralni sistem izobrazbe in proizvodnje, postaja logična konsekvence razvoja znanosti in celote proizvodnje. V tem smislu je bistveno spoznati to logiko in to zahtevo znanosti in izobrazbe ter proizvodnje. To pa pomeni, da znanost ni, kakor se misli, višja od drugih sfer, če že ne sploh ekskluzivna, odtujena in elitna sfera. Njena „demokratiizacija“ ali „podružbljevanje“ je osnovni način, na kateri se ona kot znanost lahko zgodi.

b) Integriranje ali razlike med fundamentom in aplikacijo.

Tudi notranja delitev znanosti v okoliščinah, kjer neposredna proizvodnost znanosti pomeni, da sama postavlja racionalnost same sebe, svojega razvoja in svojih posebnih delov, postaja imanentno neobstoja in znanost nenehno teži k temu, da bi jo presegla. Po drugi strani s tem ne zvišajo aplikacije na račun fundamenta, ker se tako neposredna proizvodnost znanosti lahko dogodi šele kot rezultat njene temeljite povezanosti z drugo proizvodnjo in izhaja iz položaja in statusa docela proizvodnih sil.

c) Odprava razlike med intelektualnim in fizičnim delom.

(To ostaja za globljo in daljšo obdelavo. Sedaj je treba samo orisati možnost, ki se odpira z razvojem dela in znanosti in ki se tako kaže delu. Vendar pa ta aspekt vnaša vrsto elementov, ki so globlje ekonomski in družbeni, in ki se samo iz analize znanosti ne dajo dojeti.)

III.

UNIVERZA

„Področja znanosti leže daleč narazen. Vrsta obdelave njihovih predmetov je temeljno različna. Ta razpadla mnogovrstnost disciplin vztraja v nekem pomeni samo še v tehnični organizaciji univerze in fakultet ter praktičnem namenu strukture. Nasprotno pa je odmrta ukoreninjenost znanosti v svojem bistvenem terelju.“ (M. Heidegger)

13. Univerza kot struktura očitno organizira ali pa se s pomočjo nje na organiziran način izločuje določeno bistvo. V obstoječi univerzi se kaže kot tehnična organizacija določenega delovnega procesa. Bistvo tega delovnega procesa je v družbenem položaju univerze, t. j. v položaju, ki ga univerza zavzema v procesu produkcije in reprodukcije družbenega življenja. Družba, koncipirana kot proizvodnja vrednot in na tej osnovi racionalizem eksistence posameznih osamosvojenih delov družbe v nekem trenutku, proti sebi vspostavlja univerzo kot organizacijo pedagoškega procesa in procesa socializacije in kot družbeni kanal, skozi katerega vpljuje določene sloje v samo jedro lastne in družbene reprodukcije. Univerza, naj bo „zaprtá“ ali „odprta“, je „servis“ družbe oziroma osnova družbene funkcije ustvarjanja dobrin skozi produkcijo vrednot. V tem smislu tisto, kar je na univerzi organizirano, ni proizvodno delo, temveč nekaj delu nasprotnega, kar imenujemo učno-vzgojno funkcijo, ki naj posreduje znanje, znanost in sploh družbeno zavest tistim, ki se pripravljajo za produkcijsko vrednost. Takšen status univerze očitno ne more govoriti o „realni“ funkciji, avtonomni eksistenci te organizacije. Zato je njena „zaprtost“ po eni strani v tem, da ne najde svojega prostora v družbi, po drugi strani pa se mora njena „odprtost“, ki je predvsem usmerjena k finančnemu izviru eksistence, dogajati posredno s pomočjo tiste organizacije, ki praviloma predstavlja družbo samo, to je države. Kritiziranje univerze, češ da po svoji krivdi ni povezana z družbo, je popolno nerazumevanje realnih možnosti univerze same. Pri tem ni bistvenega pomena dejstvo, da univerza nima nekaj posebnih vzrokov, da bi si želela spremembo svojega sedanjega položaja. Takšna univerza lahko obstaja edino kot „servis“. Vendar vloga „servisa“ ne more biti tako zelo težka; posebej še za to, ker od tod izhaja tudi veliko privilegijev. (Tukaj je treba seveda poudariti abstraktni in neracionalni status univerzitetnega servisa, ker se kot takšen kaže v svojem odnosu do družbene celote in do celote lastne funkcije socializacije in izobraževanja. Zato je njen efekt glede na število diplomiranih študentov ter glede na adekvatnost pridobljenega znanja in tituliranih poklicev popolnoma neracionalen. Vendar to ne izhaja iz njene neintegriranosti v družbo, pač pa iz njenega proračunsko-servisnega, potrošniškega odnosa in funkcije, kjer se univerza kaže za gospodarstvo in vso družbo nezanemljiva.)

14. Takšna univerza ima svoje tri temeljne principe:

a) UNIVERZA KOT STRUKTURA IMA PRÉHODNI ZNAČAJ, je namreč začasno bivališče večine subjektov in ne more utemeljiti svoje smiselne eksistence. Pravzaprav opravlja le to, za kar jo je pooblastila družba: da določenemu številu subjektov verificira pridobljeno znanje, torej da proizvaja določen tip strokovnjakov. Ker nima značaja proizvodne ustanove, ki bi si zaradi pomena lastne proizvodne funkcije lahko priborila tudi trdnjši značaj za svoje subjekte, ker torej ne proizvaja vrednot, marveč jih troši, očitno nima nobene posebne pravice, razen izvajanja prenosa splošno družbenega znanja in vrednot, da daje formalne znake v obliki diplom za določene poklice. Znanosti zato ni na univerzi. S tem mislimo, da znanost ni tukaj na bistven način ali z drugimi besedami, da univerza ni način organiziranja znanosti. Ali se znanost razvija ali ne, je za univerzo v bistvu nepomembno. Tako kot univerza porablja družbena sredstva, tako kot je kanal za dosego statusnih lastnosti (za družbeno verificiranje določenih statusov), tako je tudi potrošnik znanosti. V najboljšem primeru je njena funkcija ta, da prevaja znanost od njenih osnovnih na uporabne lastnosti.

b) UNIVERZA KOT ORGANIZACIJA temelji na principu predavanja znanja, preverjanja tega znanja in verifikaciji pridobljenega znanja. Zato so bistvene prevladujoče organizacijske oblike komuniciranja v delovnem procesu predavanja, vaje in izpiti. Po drugi strani so osnovni tipi subjektov na univerzi predavatelji in študenti. Funkcija PREDAVANJ je, da določeno količino znanja, ki je predpisana s pro-

gramom, predložijo študentom. Njihova funkcija je, da prenesejo neke proizvedeno znanje na porabnike tega znanja. To je tisto, kar navadno imenujemo ex katedra komuniciranje na univerzi. Pri tem je funkcija predavatelja, da, v tem, ko mu je družba verificirala za to potrebne spodobnosti in mu dala potrebno pooblastilo, dovoli, da se preko njega kot skozi „nepopolni kompjuter“ to znanje pokaže tudi navzven. (Tu posebej mislimo na učbenike, še bolj pa na skripta kot specifični produkt univerze.)

VAJE (kot tudi delitev na semestre in druge medorganizacijske oblike) naj preverjajo, če so objekti učnega procesa – študentje, res razumeli svojo funkcijo na univerzi, in ali na neogiben način sprejemajo, pomnijo itd. znanje, ki se jim „objavlja“ s profesorjem. Tu ne gre za nobeno ustvarjalno diskutiranje v smislu naporov za aktivno sprejemanje in razvoj znanja, ker to ni funkcija vaj in ne bi bilo v soglasju z bistvom organizacije univerze.

IZPITI predstavljajo (skupaj z zaključnim izpitom) postopno verificiranje prisvajanja znanja in verificirajo sposobnost študentov, da reproducirajo pridobljeno znanje. Študent naj pri izpitu pokaže, kaj zna, ne pa ali lahko to znanje naprej razvija. Sicer mu to niti ni potrebno, za univerzo pa je nepomembno, ker tako ni pooblaščen, da skrbi za to. Končno cela organizacija univerze dobi svoj DO-KONČNI FORMALNI ZNAK V DIPLOMI, KI ZAGOTAVLJA, DA JE PRODUKT SPOSOBNEN PRENŠATI BREME DOLOČENEGA POKLICA, zato lahko začne na podlagi tega poklica delovati kot družbeno koristen subjekt.

ŠTUDENT deluje v tem celotnem procesu in organizaciji kot predmet obdelave in dejansko nikoli ne „vstopi“ (da bi ostal) na univerzo. V najboljšem primeru gre skozi njo. Treba je poudariti tudi to, da ni samo študent ločen od znanosti in znanstvenega dela, pač pa tudi predavatelj, ker oba participirata v strukturi in organizaciji univerze kot pedagoškega procesa.

c) UNIVERZA KOT INSTITUCIJA je distribucija finančnih sredstev in družbene moči strukture predavateljev. V ta del univerze študentje dejansko nimajo dostopa iz dveh vzrokov: PRVIC zato, ker niso stalno na univerzi, tukaj so namreč samo začasno kot tudi vsak drugi objekt in DRUGIC zato, ker nimajo statusa delovnih ljudi, ker niso v delovnem najemnem itd. razmerju. V takšni instituciji univerze študentje s „samoupravnega“ vidika lahko postanejo opazovalci odločanja ali pa v bolj razviti obliki sodelujejo pri tem odločanju v nekaterih vidikih, ki se nanašajo na izboljšanje same organizacije univerze, to je na programe, izpite, vaje itd. Ne nanašajo pa se in se ne morejo nanašati na univerzo kot institucijo, to je na probleme financiranja univerze, financiranja znanstvenih delavcev na univerzi itd. in kar je najvažnejše, ne morejo se nanašati na reprodukcijo strukture predavateljev (izbira predavateljev), ker je to čisto statusno (institucionalno) vprašanje. Struktura predavateljev s pomočjo KONKURZA obnavlja lastne vrste večinoma iz tistih študentov, ki so svojo izven-učno dejavnost posvetili znanosti. Oni vstopajo v hierarhizirano strukturo predavateljev in na ta način vstopajo v univerzo kot institucijo.

15. Transformacija univerze, tako imenovana reforma univerze, očitno ne more izhajati samo iz univerze same. Vendar je očitno (kar kaže tudi razvoj dogodkov), da se zoper takšno univerzo že na univerzi sami dviga predvsem struktura študentov. Vse njene zahteve v končni liniji težijo k zahtevi, da „vstopijo“ v univerzo. Tega vstopa študentov v univerzo univerza sama očitno ne more preživeti. Razdiranje univerze se dogaja v vseh treh njenih bistvenih konstitutivnih sferah. S posebno težo se to odraža na tisti del univerze, ki deluje kot institucija. Tu bi se morale odpraviti osnovne razlike strukturalnega značaja na univerzi, sam temelj univerze bi se s tem zamajal, ker bi bilo treba odpraviti razliko med predavateljem in študentom. V SKLADU Z ZNAČAJEM UNIVERZE SAME IN POLOŽAJEM ŠTUDENTOV MORA ŠTUDENTSKA ZAHTEVA PO REFORMI UNIVERZE PRIMARNO NASTOPITI KOT POLITIČNA ZAHTEVA, IN NA TA NAČIN POSTATI OSNOVNA SKRB NJENE POLITIČNE ORGANIZACIJE, TO JE ZVEZE ŠTUDENTOV. Ker to ni reformiranje znotraj že obstoječe strukture zaradi ustvarjanja takšne organizacije institucije, ki bi bolj ustrezala, z drugo besedo, ki bi bolj DELOVALA, temveč je to zahteva po temeljitih spremembah, potem je očitno, da mora dobiti politični značaj. V tem smislu mora tudi konfrontacija med profesorji in študenti znotraj univerze ter med študenti in družbo (družbo, ki se v nadaljnji analizi odkriva kot pomemben povzročitelj takšnega stanja na univerzi) dobiti značaj političnih spopadov. Spopad med profesorji in študenti je lahko premagan s pomočjo osvobajajoče funkcije znanosti, ki za lastno proizvodnjo v reformirani lastni organizaciji osvobaja obe kategoriji.

Sicer pa je v okvirih političnega spopada možen v najboljšem primeru boj za oblast, kjer so možni kompromisi, dobički, izgube, premiki itd., kar vse je odvisno od globalnega odnosa moči. Sicer pa možnost, ki je v obliki politične moči študentov, ni prevelika. Ker pa dejansko nimajo odločilnega pomena v produkciji in reprodukciji družbenega življenja in ker spričo začasnega statusa ne morejo vzpostaviti močne, strukturalno skupne osnove, študentje v večini primerov nahajajo izhod v povezovanju z drugimi družbenimi strukturami in sprejemanju njihovega interesa za osnovnega itd. to pa pomika center diskusije od univerze na globalno družbo, kjer vlada odnos moči v bazičnih odnosih družbe in kjer je možnost prekašanja odvisna od velikega števila faktorjev izven dejanske zmoglosti kontrole študentov. Do poznejše vrnitve na univerzo prihaja v principu skozi redukcijo zahtev in skozi vsiljeno reformo univerze, ki jo v tem času izvaja država. To seveda ne pomeni, da celotna usmerjenost k družbi nima pomena in da študentsko gibanje nima velikega družbenega pomena. To so samo nasprotja znotraj takšnega pomena konstituiranja in boja študentskega gibanja.

16. Sicer pa imata tako konstruirana pozicija univerze ter razlika med univerzo in družbo seveda kot vsaka „uzakonitev“ vrsto pomanjkljivosti. PRVI je očitno takoj, ko se spremljata razvoj znanosti ter razvoj dela v celoti, znotraj katerega univerza najde svojo možnost ustvarjanja. „Demokratiizacija“ znanosti ter njena integracija znotraj sebe in znotraj celotnega dela, kot tudi usklajevanje procesa proizvodnje v industriji, od katere (industrije) intelektualno delo zahteva vedno večjo funkcijo, posebno vplivajo na univerzo. PO DRUGI STRANI zahteva splošna usmerjenost sodobne družbe k ekspanziji (in sicer kot se le da rada) čimbolj efektno izkoriščanje vseh potencialov. PO TRETJI STRANI univerza sama ne more dovoliti, da postane do konca anahrona institucija. Vse to, predvsem pa RAZVOJ ZNANOSTI IN INTELKTUALNEGA DELA V OKVIRU DELA KOT CELOTE, ZAHTEVA REFORMO UNIVERZE. Strukturalno so za njiju (znanost in intelektualno delo) tukaj NAJPOMEMBNEJŠI ŠTUDENTJE, ker je tisto bistveno, kar mora znanost storiti, izenačiti znotraj sebe in univelerjanje razlike med subjekti in objekti učnega porocesa, ker integrira sam učni proces docela lastne produkcije in reprodukcije. V tem smislu začenjajo študentje postavljati zahteve, ki resnično udarjajo v temelje univerze in je njihova realizacija omogočena z bazičnim razvojem v znanosti.

17. Proizvodnja strokovnjakov na univerzi je na videz predstavljala organizacije znanosti in jo uvajala v proizvodnjo. Dejansko pa je bil na univerzi organiziran (zelo slabo in neracionalno) obstoječi nivo potrebne intelektualnega duha v industriji, torej je bila to organizacija industrijskega strokovnega dela. Potrebe po tem strokovnem delu se lahko izražajo direktno ali preko države, kar je odvisno od samega sistema v konkretni družbi. ZNANOST PA V PRINCIPU NI IMELA SVOJE ORGANIZACIJE. To v konceptu proizvodnje vrednot na nivoju liberalnega kapitalizma ali državnega socializma ni bilo niti „racionalno“. Ni se namreč mogla „uporabiti“. V tem smislu je bila prepuščena posameznemu naporu znanstvenika, čigar verifikacija je izhajala iz okvira njegovih sodelavcev, ali pa v zanimanju, ki ga je za znanost kazala država v prepričanju, da je zelo bistveno kontrolirati proizvodnje zavesti. V tem smislu JE UNIVERZA NUDILA ZAVETIŠČE ZNANOSTI IN ZNANSTVENIM DE-

LAVCEM, NI SE PA TRUDILA, DA ORGANIZIRA SEBE PO ZNANOSTI. Razvoj intelektualnega dela v industriji na eni strani ter znanosti same na drugi strani vedno bolj odpravlja razliko med fundamentalnimi in uporabljajočimi znanstvenimi raziskovanji. Na ta način ustvarjajo čisto novo zanimanje po organiziranju znanosti v sami proizvodnji. Tukaj ne gre samo za to, da proizvodnja ne more več brez znanosti in ne samo za to, da znanost ne more več brez proizvodnje, TEMVEČ GRE PREDVSEM ZA TO, DA SE MORA RAZVOJ ZNANOSTI PODREDITI ZAHTEVAM RAZVOJA DELA; torej da mora obstajati INTEGRIRANO DELOVANJE PROIZVODNJE IN ZNANOSTI V OKVIRU NOVEGA TIPA CELOTNE REPRODUKCIJE DRUŽBENEGA ŽIVLJENJA. V tem smislu nastaja tudi določena integracija družbe skozi integracijo njenih struktur ter nastaja določena funkcija znanosti. Vse to v planu znanosti pomeni, da se mora vedno bolj intenzivno razvijati: to pa pomeni, da mora vedno bolj absorbirati in izkoriščati človeške ter druge zmogljivosti in to dalje pomeni, da ne more trpeti „manufakturnega“ nivoja univerze. Po drugi strani mora industrija sama vzpostavljati, proizvajati, razvijati itd. znanje: njena ekspanzija je vedno bolj odvisna od tistega, kar imenujemo tehnični progres in vse bolj ne samo, da išče znanost, marveč tudi konstituira določene institucije in organizacije za njeno proizvodnjo. Zato se zdaj iz univerze slišijo zahteve, naj se znanost vrne v univerzo. Navadno se misli, da znanost odhaja iz univerze zato, ker izven nje lahko najde finančna sredstva za lastni razvoj. BOGASTVA SEVEDA NI NA UNIVERZI. Vendar temu niso krivi le majhni skladi za univerzo, niti skopost državnega proračuna, marveč tudi sam položaj in funkcija univerze. Ti na noben način ne sodelujejo v proizvodnji vrednosti, torej v konstituiranju bogastva, pač pa v privravljanju kadrov za proizvodnjo (investicija v človeški faktor). V tem smislu SE UNIVERZA LOGIČNO KAŽE PROIZVODNJI KOT PORABA. Za univerzo odvajajo prispevke, kot to dela za vse svoje „servise“, npr. državo, sindikalne organizacije, politične organizacije, itd. V tem smislu univerza lahko zaide v pozicijo, da postane čisto anahrona institucija, da jo sam razvoj dela obide in da sebe organizira izven obstajajočih struktur poučevanja. Zato se tudi slišijo institucionalne zahteve univerze za večjim spoštovanjem gospodarstva v odnosu do nje in za boljšim razumevanjem njene funkcije. NA KONCU JE UNIVERZA PRIŠLA V POZICIJO, DA DOKAŽUJE POTREBNOST SVOJEGA „SERVISIRANJA“.

18. V tem celotnem položaju se zavest študentov o lastnem položaju vse bolj konkretizira. Zahtevati začnejo čedalje večje obveznosti od univerze, postaja zainteresirana za vse procese na univerzi in začenja zastavljati tej univerzi zahteve. Koncentriran odsev študentskih zahtev je stališče – zahteva: **ŠTUDENT JE DELOVNI ČLOVEK**.

IV

ŠTUDENT – DELOVNI ČLOVEK

19. Smisel te zahteve ni, kot se zdi spočetka, neka politična manifestacija čelje študentov po integraciji v družbo. Njena vsebina ni niti v zahtevah po izboljšanju materialnega položaja študentov s pomočjo realiziranja večjega števila kreditov, stipendij, ali celo plač, zasebnega zavarovanja, pokojninskega zavarovanja itd. Kar je tukaj bistveno, je funkcija študenta v procesu, v katerem se nahaja. Tu se izraža zahteva, DA ŠTUDENT SODELUJE V DOLOČENI PROIZVODNJI, TOREJ SE POSTAVLJA UNIVERZI ZAHTEVA Z OZIROM NA ZNANOST. Ker pa je ZNANOST, to je njena proizvodnja in s pomočjo njene funkcije v celoti proizvodnje, EDINI PROSTOR, KJER SE ŠTUDENT LAHKO POJAVI V DELOVNI FUNKCIJI, je očitno, da študent zahteva UNIVERZO KOT ORGANIZACIJO PROIZVODNJE ZNANOSTI, tj. zahteva organiziranje znanosti v univerzo. Očitno pa je tudi to, da se takšna zahteva ne more nanašati na organizacijo univerze kot „hrama“ znanosti. To pa predvsem zato, ker te narave znanosti ni več (nikoli je niti ni bilo). Znanost lahko zdaj izraža svojo specifičnost edino s svojim integriranim položajem v celoti dela, kar svojo eksistenco in nadaljnji razvoj bazira vedno bolj na čim hitrejšem opredmetenju lastnega dela, torej na svoji uporabnosti, na svoji direktni proizvodnosti. S tem se pa ne dogaja sekularizacija znanosti, ki naj bi izžirala temeljno znanstveno usmerjanje na račun aplikacije. Nasprotno, šele v integraciji teh dveh polov in v integraciji s celotnim delom preko integriranja intelektualnega dela znanost končuje svoj samorazvoj. Zato znanost vedno bolj teži k hitrejšemu razvoju. Zaradi tega mora integrirati proces svojega pridobivanja in proizvodnje, proces poučevanja in razvoja, torej se mora, čeprav na diverzificiran način, organizirati. V tem smislu se UNIVERZA KOT KONCENTRACIJA ZNANOSTI ne more izogniti nenehnemu verifikiranju lastnih dosežkov; in na ta način se ne more izogniti integraciji s celotno proizvodnjo vrednosti, torej s tistim, kar sedaj imenujemo industrijo. Na takšen način se bistveno spremeni t. i. materialni položaj univerze, ker je očitno, da se verifikacija znanstvenega dela, proizvodnje znanosti in aplikacije znanosti v prometu in razdelitvi vrednot sedaj verifikira. V tem smislu znanost ni več sterilna in ni ji več treba izvajati svoje eksistence iz potrošniškega značaja proračuna, pač pa iz svojega opredmetenega in verifikiranega dela. V tem smislu se tudi verifikacija dela posameznih subjektov v proizvodnji znanosti, torej določenih znanstvenih delavcev, kaže kot čisto normalen pojav. Tu pa začnejo delovati tudi zakonitosti družbeno potrebnega dela ter zakonitosti konkurence, to pa sedaj ni bistveno. SELE NA TAKŠNI POZICIJI DELA KOT ZNANOSTI JE MOŽNO SVOBODNO ASOCIIRANJE DRUŽENIH PROIZVAJALCEV, Z DRUGO BESEDO, MOŽNO JE SAMOUPRAVLJANJE. Vse drugo je participacija v distribuciji politične in finančne moči. Kakšne organizacijske oblike so možne pri teh združenih proizvajalcih, je odvisno predvsem od zakonitosti znotraj znanosti, to je njene proizvodnje kot dela. Tukaj je sedaj bistveno, da se tudi univerza kot organizacija in kot institucija destruiira in se ustvari bazično različne oblike organizacije proizvodnje znanosti.

20. Eden od aspektov tega celotnega procesa je bistvenega pomena. To pa je zloglasno vprašanje financiranja fundamentalnih znanosti, posebej pa tistih fundamentalnih znanosti, katerih družbena koristnost se ne more tako hitro opaziti. Tu gre predvsem za nekatere družbene znanosti. Če govorimo o konceptu in logiki razvoja znanosti v okviru razvoja dela in na tej osnovi o funkciji posameznih znanosti, je bistveno, da opazimo dve stvari. (Kadar gre za etape, se cela stvar precej spremeni, a to sedaj nima pomena). Ti dve stvari sta interdisciplinarnost in t. i. teamsko delo. Skratka, INTEGRACIJA IN INTEGRIRANOST ZNANOSTI TER SAM DELOVNI ZNAČAJ ZNANOSTI, OD KODER TA INTEGRACIJA IZHAJA, SE NE MORE IZOGNITI ZDRUŽITVI BISTVENO LOČENIH PODROČIJ ZNANOSTI. Interdisciplinarnost je izraz te integracije. „Nesmisel“ in „nevrednost“ eksistiranja npr. filozofije ali vseh drugih področij umetnosti ter posebej umetnostne zgodovine ali teorije umetnosti itd. se lahko uniči samo s pomočjo njihove koristnosti za splošni razvoj znanosti. Znanost sama pa ni več edina v specializaciji, znotraj katere se uničujejo potrebe po povezovanju. Nasprotno, proces specializacije je, potem ko je izčrpal ekstenzivne možnosti znanosti, razjasnil polje za integriranje znanosti v smislu njene interdisciplinarnosti. Že sedaj lahko opazimo, da INTENZIVNA ZNANOST ZAHTEVA za svoj razvoj izkoriščanje dosežkov na vseh svojih specializiranih področjih. Napačna je pot iskanja direktne koristnosti npr. filozofije, ker se ona očitno ne more opredmetiti tako, da bi lahko proizvajala dobrine. Očitno pa je tudi to, da si razvoj vseh znanosti čedalje težje zamišlja brez temeljnih vprašanj o zadnji strukturi realnosti ter o njeni zgodovini, torej brez filozofije. Temu ni priča samo kibernetika, pač pa tudi razvoj velikega števila drugih znanosti. Tisto, kar je predvsem očitno, je integracija znotraj samih družbenih

znanosti in po tej integraciji integracija s tako imenovanimi prirodnimi vedami. Verjetno je mogoče govoriti o prekašanju razlik med tema dvema znanostima. (Pri tem je treba vedno misliti na Marxovo postuliranje ene znanosti, zgodovine, ter njegovo pojmovanje povezanosti med prirodnimi in družbenimi vedami, to je med zgodovino narave in zgodovino družbe.) Ta interdisciplinarnost se kaže kot tudi sicer ves razvoj znanosti skozi njen družbeni način eksistiranja. Na takšni stopnji znanosti je nemogoče govoriti o univerzalnem človeku, ki bi znotraj lastne znanstvene aktivnosti integriral spoznanja znanosti. Zato se tudi pojavlja teamsko delo. TO POMENI, DA SE ZNANOST MORA RAZVIJATI K SVOJI INTEGRACIJI. TO ZAHTEVA NJENA NOVA DELOVNA NARAVA; TA INTEGRACIJA PA SE LAHKO DOGODI S POMOČJO PODRUŽBLJANJA DELA, TO JE PREKO PODRUŽBLJANJA PROIZVODNEGA PROCESA IN APLIKACIJE ZNANOSTI. Tu zdaj nahajamo dva osnovna pogoja za organiziranje znanosti. Vsebovana je v proizvodnem značaju subjektov, ki delujejo znotraj znanosti, t. j. znanstvenih delavcev, in v teamskem značaju interdisciplinarnih znanstvenih del. Na tej osnovi se kaže zakonitost samorazvoja znanosti kot svobode znanstvenih delavcev, da se neposredno združujejo. IZ TEGA SVOBODNEGA ZDRUŽEVANJA NEPOSREDNIH PROIZVAJALCEV NASTAJA TISTO, KAR SE IMENUJE NOVA „UNIVERZA“. V TEM JE BISTVENA RAZSEŽNOST ZAHTEVE ŠTUDENT – DELOVNI ČLOVEK.

V

ZVEZA ŠTUDENTOV IN NJENE MOŽNOSTI

21. Vse doslej povedano ima smisel približevanja določanju študentov kot družbene grupe. To je storjeno po obravnavanju osnovnega delovnega procesa, v katerem se študentje nahajajo in preko na tej osnovi definirane politične relevantnosti te strukture.

Kot se vsako delo in vsaka proizvodnja kaže na družben način, drugače rečeno, imata smisel le kot družbena proizvodnja in družbeno razvijanje dela in kot to pomeni konstituiranje določenih družbenih odnosov, t. j. same strukture gibanja znotraj družbe, tako sta tudi proces izobrazbe in znanosti kot dela smiselna v konstituiranju določenih produkcijskih odnosov. Na drugi strani pa produkcijski odnosi vedno pomenijo tudi določeno strukturiranje, grupiranje, torej diferenciranje in integriranje družbenih subjektov te proizvodnje, tako da je družbena eksistenca določenih struktur odvisna od razvoja dela. V tem smislu se v procesu izobraževanja ali procesu proizvodnje znanja konstituira struktura študentov z njej imanentnimi družbenimi karakteristikami.

22. Dialektika dela postopoma integrira in s pomočjo te integracije destruiira določene družbene organizacije in sploh določen tip koncentracije družbenega prometa. V tem smislu se konstituira družba, osnovana na racionalizmu, ki izhaja iz funkcioniranja dela z določeno širino in globino lastne eksistence. Tako konstituirana družba, skonstruirana znotraj sebe, postavlja proti sebi določeno število struktur, ki jih šele posredno integrira v svojo logiko. V tem smislu postavlja sebi nasproti kategorijo mladine, ki je v raznih fazah in formah socializacije, katere bazični princip strukturiranja odseva na bio-psihološki osnovi. Mladost torej ni le imanentna karakteristika staranja družbe, temveč tudi specifično, iz dela izločeno strukturiranje, ki je šele na pragu družbe kot organizacije proizvodnje. Zato je mladina zgodovinsko in družbeno del družine in njena eksistenca v ekonomskem smislu bazira na družinskem proračunu.

23. Razvoj in organizacija dela pa čedalje bolj zajemata tudi strukturo mladine. Z zgodovinskega gledišča predvsem zajemata (v skladu z razvojem potrebo po intelektualnem delu v industriji) osnovne strukture izobraževanja, t. j. zajemata potrebo po splošnih, obveznih, demokratičnih in enakih pogojih pridobivanja osnovnega znanja, pismenosti, osnovnih veščin itd. V tem smislu družba jemlje nase socializacijo mladine v obliki brezplačnega izobraževanja do določene stopnje. Vse, kar se v takem razvoju dela pokaže kot luksuz, pada v določeni meri in v določeni stopnji v breme „osnovne družbene celice“, t. j. družine. Protisloven razvoj dela pa, pripisuje znanosti bolj in bolj karakter proizvodne sile, destruiira kategorijo mladine, integrira jo v družbeno strukturo, t. j. v strukturo funkcioniranja dela in proizvodnje, v strukturo proizvodnih odnosov kot racionalnega proizvajanja dobrin. S tem prvim razvojem (intelektualno delo kot znanost) so študentje kot družbena grupa najkasneje zajeti, z drugim pa (znanost kot proizvodna sila) so zajeti najprej. V tem smislu, na splošno govoreč, se z razslojevanjem mladine, bazirane na bio-psihološki osnovi in njen prehod na integriranje na delovni osnovi, opravlja prvo „razločevanje“ v strukturi študentov.

Zahteva študenta je delovni človek, ki natančno zadeva to dimenzijo dialektike dela in družbe in v tem smislu opravlja določen pritisk za pospešeno destrukcijo kategorije mladine. To ne pomeni, da se družba hitreje stara ali da ima potrebo po normalnem toku lastne biološke konstituiranosti, temveč pomeni predvsem premik glede na kriterij strukturiranja mladine.

24. Kakor je vsaka zahteva v kakšni dimenziji politične narave, tako tudi ta zahteva svoj obstoj delno bazira v okviru politične sfere. Na tej osnovi se konstituira tudi važno načelo organizacije in funkcioniranja študentske politične organizacije. Zahteva prav tako pomeni programsko karakteristiko, ter je v tem pogledu ena od pomembnih konstituant programске osnove študentske politične organizacije.

25. Strukturiranje študentov v okviru kategorije mladine je imelo svojo adekvatno politično organiziranost v obliki mladinske politično-vzgojne organizacije, torej v okviru celote, bazirane na izvedrženem karakterju mladine, s pomočjo katere so bile izražene zahteve in pomen te, ki socializaciji obrnjenega kategorije. Celovitost mladine je izenačevala sama v sebi posebne strukture ter njihovo skupno obrnjenost k družbi reprezentirala na politični način. V okviru takega strukturiranja družbe, samostojna študentska organizacija ni imela in nima dejanskega smisla. Z druge strani pa novi razvoj proizvodnih sil, destruirajoč celotno družbeno organizacijo, postavlja zahteve po povsem drugačni politični organizaciji in političnemu sistemiziranju določenih struktur. Vendar pa, ker se politika v interesu represivnih proizvodnih odnosov izraža kot vsiljena in ima tudi znotraj sebe enotno zahtevo po transmissijskem prenosu lastne vsebine, ima mladinska organizacija pretežno karakter v vsebovanju takega statusa mladine, s tem pa tudi razvoja dela, ki mora zagotoviti družbi konvencionalno funkcioniranje. Zaradi tega v socialističnih državah prevladuje oblika in stalna tendenca po enotnosti in enotnem organiziranju mladine, torej prevladuje tip ene edine vseobsegajoče mladinske organizacije, ki mora iznervirati možnost odpadanja, nasprotovanja, lastnega eksistiranja itd. posameznih struktur mladine. Tradicionalna oblika politike, reprezentirana v meščanski družbi izhaja iz domneve enakih možnosti in pravic, tako tudi svobode organiziranja, preko katere se nivelirajo vse družbene razlike in kjer kot dominantna oblika političnega organiziranja gospodujejo politične stranke. Kolikor je bitveno povezati interese določene strukture z oblastjo, ki te interese lahko uresniči, t. j. uveljavi, toliko karakter vsakega političnega organiziranja stremi k oblasti, z drugo besedo stremi k partijskemu tipu organiziranja. V tem smislu se mladina, pa tudi študentje organizirajo kot del političnih strank ali kot samostojna politična sila, ki ima partijske in protipartijske tendence.

26. Samoupravna družba, ki mora biti bazirana predvsem na razvoju, organizaciji in destruktiji dela, mora torej bazirati tudi na destruktiji politike kot sfere sile, oblasti in konkurence odnosov moči, mora drugače konstituirati politično reprezentiranje interesov. V tem smislu se samostojnost in enakopravnost posameznih

političnih interesov ter njihovo „naravno“ artikuliranje in nasprotovanje prikazuje kot osnovni princip samoupravne politike. Vse družbeno „zasušnjevanje“ zakonitosti dela, na bazi katerega eksistira politični subjektivizem in neracionalna eksistenca določenih interesov, se mora destruirati. V okviru takega gibanja politike, torej take demokratizacije politike in njene racionalizacije kot oblike artikuliranja zakonitosti dela, ki sebe vrednoti kot splošni, posebni in posamezni interes, študentska grupacija kot sodobna struktura in njena politična organizacija vidi in edinole lahko vidi smisel in potrebo lastnega funkcioniranja.

Vendar pa pri nas ta proces ni veliko napredoval. Vsa navlaka klasičnega koncepta politike, njenega sistema in države je še vedno prisotna in njena destrukcija je opazna šele kot funkcionalnejše organiziranje, bolj humano itd. take funkcije politike. V tem smislu mora realno nadaljevanje revolucionarnega destruiranja politike težiti k osamosvojitvi in osvoboditvi vseh notranjih potenc progresivnih struktur, znotraj katere akcije se osvobodjena dialektika dela lahko dogaja kot samoukinitiv družbe in vsega njenega sistema ter logike organiziranja in funkcioniranja. V tem smislu zahteva študentske grupacije, izražena kot zahteva po statusu delovnega človeka in na tej osnovi njeno politično organiziranje, funkcionira kot zahteva po nadaljni permanentni revoluciji.

VI

DRUŽBENO-EKONOMSKA REFORMA

27. Pri nas se od začetka družbeno-ekonomske reforme radikalneje odmikamo od klasičnega kroga družbene organiziranosti, približevanja k logiki razvoja dela in eksistence družbe v smislu odpiranja vseh notranjih potenc permanentne revolucije in v smislu totalne destrukcije predzgodovinske konstituiranosti družbenega sistema. Reforma seveda sledi logiki gibanja naše družbe in je logičen izraz takega gibanja, predstavlja pa tudi resnejše opuščanje tradicionalnih pojmovanj. Konsekvence družbene in ekonomske reforme še niso znane do zadnjih podrobnosti, kar je naravno glede na to, da se nenehno razvijajo. Rečeno na splošno: osnovni nosilec družbeno ekonomske reforme je osvobodjanje delovanja vseh ekonomskih in družbenih zakonitosti z njim imanentno logiko dela, ki teži k samoukinitvi. Le na ta način je možno revolucionarno delovanje racionalizma dela in proizvodnje družbe, ki (delo) sebe organizira in to svojo lastno organizacijo destruiira, stremeč k osvobodjanju, odpiranju vseh potenc, ki vodijo k njegovi ukinitvi.

Ta logika dela bistveno zajema tudi študente, ker zajema njihovo osnovno funkcijo, transformirajoč znanost v delovno znanost ter zajema politično pomembnost študentov, ki jo konstituira kot študentsko gibanje ali kot študentsko politično organizacijo. V takem razvoju je možna študentska politična organizacija edino utemeljena v taki logiki razvoja dela, torej je možna edino kot radikalno nadaljevanje, razvijanje itd. družbeno-ekonomske reforme. To pa zato, ker lahko politika študentov bazira le na artikulaciji osnovne strukture in logiki eksistiranja študentov, možna je torej utemeljena samo v taki destrukciji politike. Politika, ki sama sebe destruiira, konstituira možnost in potrebo študentskega političnega uveljavljanja in ga tako konstituira kot samostojen in enakopraven faktor v celoti lastne logike in destrukcije.

28. Posebni aspekti družbeno-ekonomske reforme, posebno oni, ki so izraženi kot blagovno-denarno gospodarstvo, ali kot politična organizacija družbe in nova vloga partije, imajo seveda velik pomen. Za logiko razvoja dela se kažejo kot popolno odpiranje družbe do dela in kot na tej osnovi konstituirano samoupravno organiziranje ljudi, torej kot samoupravni produkcijski odnos. Imanentne zakonitosti dela, izražene v njegovem odtujevanju, v celoti proizvodnje, v vrednote in različno konstituiranje, koncentriranje, centraliziranje itd. proizvodnje vrednot ter na tej osnovi blagovno in tržno obnašanje te proizvodnje, določa, organizira in politično konfrontira vse strukture družbe. Ker je delu imanentna eksploatacija vseh faktorjev proizvodnje, torej tudi ljudskih faktorjev, se struktura sodobnosti, progresivnosti itd. določenih grup v proizvodnem procesu osvobaja vsiljene eksistence določenih kategorij ljudi. Na drugi strani pa samo razširjanje dela, njegova demokratizacija in njegovo integriranje vseh svojih odtujenih in osamosvojenih delov, torej njihova sekularizacija, bistveno nakazuje tendence dela, da do konca izčrpa vse možnosti in potem samo sebe ukine. Odtujevanje dela pa seveda ni brez vseh hierarhijskih, organiziranih in centraliziranih struktur in družbeno-ekonomska reforma ni ta, ki uvaža ali ustvarja funkcionalno neprotislovno družbo, niti ni njena možnost vsebovana v perfektnem družbenem sistemu, ki ima ključ za razvozlajevanje vseh sebi imanentnih protislovij. Nasprotno, logika dela in na njem bazirana organizacija družbe, torej tudi logika delovne znanosti in delovne politike, je nenehna zaostritev protislovnosti, maksimiziranje neenakosti in tudi samodestrukcije. To posebej stimulira angažman družbenih grup, kar daje posebno težo in pomen politiki, kar torej daje vsemu temu gibanju smiselnost, t. j. sposobnost, ali ga odpira osmišljevanju. Le tako je zavedno delovanje ljudi ali človekovo kontroliranje zgodovine ali človeško sploh kot samoupravljanje mogoče.

29. Študentska grupacija ima očitno karakter sodobne grupacije. Njena eksistenca je možna na adekvaten način šele v takšnem delovanju družbenih zakonitosti. Nasprotni temu „eksistira“ kot „integrirana“ ali „neintegrirana“, družbena ali izvendružbena, eksploativna ali eksploatorska, elitna itd. struktura. Njeno uresničevanje kot stvarnost študentske grupacije je možno šele v svobodnem delovanju dela, ki od nje ustvarja delovno strukturo in ki od nje zahteva permanentno politično angažiranje. Sodobnost študentske grupacije determinira možnost njene politične organiziranosti in sploh njenega participiranja v politiki. Zato študentje vidijo svojo adekvatno eksistenco v samoupravljanju. Toda ne v tistem samoupravljanju, ki se ima za način organizacije družbe, kot funkcioniranje političnega sistema brez bolečin ali kot distribucija odgovornosti za sistem na vse individue itd. Ne torej v okvirih takšnega samoupravljanja, ki konstituira različne kompetence in različne sfere participacije določenih struktur, pač pa samoupravljanje, ki izhaja iz samostojnih in enakopravnih individui kot delovnih ljudi, katerih mero pomembnosti vspostavlja delo in njegova sodobnost.

30. Politična organizacija študentov se tako s svojo zahtevo, naj bo študent delovni človek, nedvoumno odloča za družbeno-ekonomsko reformo. Politično angažiranje študentov v določanju svojega statusa ima zato visok družbeni pomen in važnost. To se seveda zrcali tudi v sferi politike osvobodjanju vseh potenc ljudi, torej se ne more opravljati v okviru neke vsiljene, širše celote, fiktivne totalitete itd. Participiranje študentov v politiki lahko bazira le na samostojen prispevku destrukcije politike. Ker v izviru svoje eksistence nosi študentska organizacija samo tako možnost politike, mora potem tudi politična organizacija študentov pri svojem delu uveljavljati take novosti v politiki. Zato zahteva po demokratizmu v zvezi študentov ne nosi klasičnega obeležja odnosov baze in človeka, marveč mora zadeti smisel politike kot artikulacije strukture. V tem smislu celotna študentska grupacija kreira in realizira politične zahteve. To tudi vsebuje zahteva po študentu – delovnemu človeku, saj se z uresničevanjem te zahteve bistveno izenačujejo vsi študentje. Edino na bazi take izenačenosti je možna sodobna politika. Doslej je prodor politike v študentsko strukturo ne glede na način organiziranja predstavljal transmissijske ostanke političnega sistema. Borba za aktiviranje članstva, za njegovo vpeljevanje v politiko itd. to transparentno kaže. Odtod jasno izhaja, da se je vsebina politike na zunanji način vnašala med študente. To se pa ne more spremeniti s preprostim dojevanjem tega dejstva, niti ne v okviru tradicionalno tolmačene politike. Lahko se spremeni le z bistveno spremembo statusa študenta, z njegovo na

znanosti bazirano organizacijo dela, torej z njegovim delovnim statusom. V tem smislu študenta začena zanimati politika. Na ta način se pa tudi sama politika bliža svoji destrukciji.

31. Politična organizacija študentov, torej študentje sami morajo iz sebe izvajati, artikulirati itd. politične vsebine, ker to zahteva njihova delovna eksistenca, t. j. njihova delovna bit. V tem smislu se pojavljajo kot samostojen subjekt v odnosu do z delom nezajete strukture, t. j. v odnosu do mladine. Po drugi strani pa se mladina kaže kot akcijsko enotna z vsemi napori delovnih ljudi, ki so po logiki stvari obrnjeni k taki destrukciji politike. V tem smislu vidi svoje pomembno mesto v politični organizaciji vseh delovnih ljudi, v zvezi teh delovnih ljudi, ki očitno mora biti socialistična. Da to ni že zdaj, je pač predmet druge analize. Bistveno je medtem pokazati, da taka orientiranost študentske politične organizacije ne reproducira samozadostnosti in ozkih političnih interesov, ki bi se na koncu morali organizirati kot stranka in v tem smislu, da z bojem za oblast reproducirajo klasično politiko, konstituirano na oblasti. Nasprotno, z reproduciranjem potrebe po svoji samostojni politični eksistenci, ki je bazirana na njihovem delovnem bitju, reproducira potrebo po zvezi vseh delovnih ljudi, torej po socialistični zvezi. S tem pa se izpovedujeta tudi kreativna funkcija in karakter take samodestruirajoče študentske politike. V okviru zveze delovnih ljudi, katerih karakter očitno mora biti socialističen, se politika lahko najbolj približa logiki dela in tako omogoči svoje demokratično uveljavljanje. Šele na tak način politika začena delovati kot delovna politika in dobivati svojo delovno eksistenco. Seveda ni treba pozabljati na njen odtujeni karakter (to potrjuje že sama potreba artikulacije), torej ni treba pozabljati, da taka politika sama sebe vzpostavlja in reproducira še naprej na bazi konstituiranja sebe kot političnega sistema in države. S tem pa se vse to (politika, država, oblast, stranke itd.) podreja logiki dela, torej logiki možnosti za revolucionarno samodestrukcijo. (Bistvo politike je v tem, da kot proizvodna sila svojo eksistenco bazira na posrednem uveljavljanju človekovega generičnega bivanja in družbenosti in družbenega usmerjanja /kar je posledica bivanja odtujitve človeka, baziranega na odtujitvi in posredniški vlogi dela/ ter da s formiranjem in prezerviranjem sistema, z organizacijo /država/ in organiziranjem sil /stranke, politične organizacije, interesne skupine itd./ vsebuje tendence, da totalitarno zajame družbo in jo vodi /oblast/ in da se učvrsti kot osnovni način proizvodnje in reprodukcije stvarnosti.)

32. (Gledano čisto operacionalno, nakazujem tukaj možna določila oblasti in njene bistvene vezi s politiko. Izvir oblasti ni v politiki, tudi ne obratno, čeprav ni niti popolnoma izven, pač pa ima oblast istoveten in skupen izvir kot politika ter je včasih širša, včasih pa ožja od politike. Oblast ni preprosto sredstvo, čeprav bi kot politična oblast to lahko bila, pa tudi politika ni le način vzpostavitve in ohranitve oblasti. Kot je temelj politike mnogo globlji in izvira direktno iz odstujenega dela kot izvira stvarnosti, tako tudi oblast predstavlja posredovani odnos bitja, varietno lastništva in lastniškega odnosa sploh, katerega direktni izvir je prav tako odtujeno delo. Oblast je način odnosov človeka do bivanja, s tem pa tudi do vseh bitij in do samega sebe. Kadar se do samega sebe obnaša kot družba do družbe in kot družba do posameznika, torej kot abstrakcija, reflektirana v sebi in potem reflektirana proti individuum, t. j. prikazujoč se tudi kot posamezno, potem se oblast pojavlja kot politična oblast. Politična oblast je oblast družbe nad samo seboj in nad vsakim konkretnim posameznikom ter se konstituira kot oblast državne reprezentance. To je še en primer parcializacije totalnosti človeka in stvarnosti.)

Državo pa je treba gledati kot skrajni izraz sekularizacije politike in oddeljevanja, t. j. odtujenja stvarnosti in kot centralizacijsko uveljavljanje funkcij politike, s katero se negira prvotna romantičnost politike.)

33. Tako koncipirano politična organizacija študentov, bazirana na delovnem karakterju eksistence študentske organizacije, reproducira in utemeljuje politiko v samem njenem izviru, torej v njeni samonegaciji, pa tudi z reproduciranjem potrebe politične zveze delovnih ljudi reproducira potrebo po drugačni eksistenci lastne avantgarde v smislu vodilne idejno-politične sile. Elementi partijnosti, ki se kažejo tudi kot vezanost za oblast, državo itd. na vsiljeni osnovi, se lahko transformirajo v konsituiranje političnega gibanja kot idejne sile artikulacije bazičnih interesov delavskega razreda le v takem konstituiranju politike. V tem smislu študentska politična organizacija ne stoji nasproti niti sami potrebi po političnem organiziranju niti avantgardi tega političnega organiziranja, torej ne stoji nasproti zvezi komunistov. Vendar pa v okviru tradicionalnega kroga politike, ne samo študentska organizacija, temveč tudi druge organizacije, celo sama avantgarda znotraj sebe, reproducirajo latentno nevarnost polivalentnega političnega sistema, t. j. reproducirajo latentne mnogostranske oblike. V takem konceptu je tedaj možno biti le na pol poti do faktično partijskega funkcioniranja. V tem smislu taka angažiranost študentov, transformacija njihove narave in njihovo angažiranje na tej osnovi, kakor radikalno približuje študente delavskemu razredu, tako tudi omogoča in vzpodbuja proces odmiranja partije in njenega transformiranja v vodilno idejno silo, ki permanentno artikulira osnovne interese delavskega razreda in njegovo zavest o končnem cilju revolucije. To se dogaja tudi s formuliranjem in funkcioniranjem programa zveze komunistov in njegovega kreativnega uveljavljanja v programih drugih družbeno-političnih organizacij. Na tej osnovi se tedaj lahko preide tudi odnos transmissije ali bolje rečeno, ta odnos se nenehno prehaja v okviru utemeljevanja in destrukcije politike ter na njej bazirane druge odtujene družbene strukture.

VII

DELAVSKI RAZRED IN ŠTUDENTJE

34. Vsa analiza možnosti študentov in njihove politične organizacije, ki je gledana in izvedena iz poskusa približevanja socialnemu in strukturnemu pomenu študentov, se je v svojem temelju naslanjala na epohalno funkcijo dela in njegovo zgodovino. V tem smislu je zveza, ki je posebno v zadnjem času zelo pomembna, zveza med študenti in delavskim razredom, zelo jasno razvidna iz okvira takšne pozicije dela in takšnega pojmovanja družbe in njene strukture.

35. Mogoče je treba še enkrat poudariti, da se je začelo s študenti in njihovim položajem v družbi zato, da bise ugotovila socialna in politična potreba njihove politične organizacije in njihove politične akcije sploh, torej njihovega programa, misleč, da je potrebno pokazati, d študentska akcija, torej akcija, ki je bazirana pretežno na interesih študentov, odpira možnosti nove pozicije politike, odpira pa tudi možnosti progresivne akcije delavskega razreda. Če se ne bi moglo pokazati (kot smo mi pokazali), da temeljne zahteve študentov prodirajo v bistvo transformacije sodobne družbe in da reproducirajo najprogresivnejše zahteve samoupravne družbe, kar pomeni, da reproducirajo vse širše možnosti zgodovinskega interesa dela, delovnih ljudi in delavskega razreda, potem bi se od študentov lahko zahtevalo, da sebe priznajo kot ostanke klasičnih socialnih in političnih struktur in da se stalno zadržujejo v svojih zahtevah ter da faktično prevzemajo in transmittirajo zahteve drugih struktur ali države in politike v celoti. Takšna analiza ne bi odpirala možnosti za študentsko politiko in študentsko politično organizacijo, ampak bi se dosledno morala odpovedati vsaki možni študentski zahtevi.

36. Izenačevanje eksistence vseh struktur, ki so delavne, je to, kar nosi delo v svoji zgodovinski funkciji. V tem smislu delo postavlja zahtevo po delovni družbi in na ta način po eksistenci vseh subjektov in struktur kot delovnih ljudi. Torej je smoter dela, njegov končni cilj to, kar se kaže kot njegova končna možnost in njegov končni domet, torej to, kar se uresničuje kot možnost vse družbe, kondenziran v zgodovini in akciji razreda, ki se imenuje delavski. Zgodovina tega razreda v

njenem strukturalnem smislu in v smislu širjenja ali zoževanja njenega bitja je predmet druge analize. Tukaj je važno poudariti, da sta akcija in možnost delavskega razreda vsebovani v njeni direktni povezavi z delom in njenem odpiranju cele družbe, v njeni funkciji stalne tendence k prevladovanju dela in k podružbljevanju dela, torej k njeni akciji v prenametni revoluciji. V tem smislu je osnovna zahteva, kateri morajo slediti vse strukture in vse sfere družbe, politične itd. v taki akciji, ki jih bo pripeljala pod racionalizem dela in na tej osnovi odprla možnosti delavskega razreda. To se v sistemskem smislu in v smislu produkcijskih odnosov pojavlja kot samoupravni socialistični sistem in samoupravna politična funkcija vseh organizacij. Tukaj se vidi, da zahteva študentov po delovnem človeku ni ozko strukturalna ali sindikalistična zahteva, temveč tista, ki reproducira možnost nove socialne strukturiranosti družbe ter na tej osnovi nove politike in nove možnosti delavskega razreda.

VIII

KONSTITUIRANJE MEDNARODNE POLITIKE ZVEZE ŠTUDENTOV

37. Osnovna ideja in sistem funkcioniranja mednarodne politike Zveze študentov Jugoslavije bazira na prepričanju o aktivnem in mobilnem članstvu te organizacije in se izraža v principu, da je študent, torej posamezen član Zveze študentov (tj. moral bi biti) kreator in realizator mednarodne politike svoje organizacije. Širina in smisel te teze seveda nista odvisna samo od naših možnosti, da jo do konca smiselno raztolmačimo, ampak sta odvisna od stopnje dejanske eksistence Zveze študentov kot organizacije, tj. od dejanskega interesa, članstva za svojo organizacijo in od tega, kako to organizacijo sprejemajo druge družbene strukture. Kar bi moralo biti prvi rezultat takšne reorganizacije Zveze študentov tudi v tej sferi, je nova pozicija forumov v odnosu do članstva, v kateri morajo forumi pred to članstvo stalno stopati in na vse načine s poročili o svojem delu vplivati na nivo informiranosti članstva ter delati le to, kar je v tem članstvu kreirano. Prav tako ni treba imeti kot nujno vsako centralizacijo mednarodne politike Zveze študentov, tj. tisto, ki forumom daje pravico, da spričo neangažiranja članstva opravljajo vse zadeve, temveč je treba kot nujno sprejeti samo tisto, ki izhaja iz narave same delitve dela tudi v tej sferi.

38. Nivo informiranosti študentov kakor tudi same organizacije o mednarodnih odnosih sploh, posebno pa še o mednarodnih odnosih Zveze študentov je zelo nizek. Dejansko meji s popolnim neznanjem tako narave mednarodnih odnosov kakor tudi posebnih zadev, s katerimi se ukvarja Zveza študentov na tem območju, adekvatno specifičnostim, ki jih determinira sama študentska struktura. To neznanje je ostanek predvsem neke pozicije individuumov v naši družbi, ki so odhajali v inozemstvo predvsem v turistične namene z neko psihologijo, da je tam nekaj drugega kot tu, in ki mednarodne dogodke spremlja v tolikšni meri, v kolikor oni predstavljajo senzacijo in jih komentira v soglasju s splošno politično orientacijo. Zaradi tega je odsotno po eni strani tako spoznavanje mednarodnih odnosov, ki bi omogočalo lastni odnos do vseh dogodkov in ki bi po drugi strani privedlo do adekvatne politične iniciative iz same strukture, ki bi potem zahtevala določene reakcije in pojasnila od organizacije. Takšna mobilnost in iniciativnost članstva je v zelo skromnem obsegu opazna šele v najnovejšem časovnem obdobju, se pa še vedno ne obrača k organizaciji, ne išče namreč svoje artikulacije s pomočjo lastne organizacije, temveč se pojavlja kot zahteva po izražanju izveninstitucionalnega nezadovoljstva s posameznimi aspekti ne samo in predvsem s svetovnimi dogodki, ampak z mednarodno politiko naše države. Razume se, da potem te iniciative ne najdejo realnega odmeva in vloge v organizaciji, pa tudi določena stališča in akcije organizacije ne najdejo odmeva v tej strukturi. Z drugimi besedami, ne obstoja komunikacija izražanja in razumevanja med tema dvema kategorijama, kar bistveno kaže njuno obojestransko odtujenost. Zato je nujno po eni strani pospeševati izkoriščanje vseh mogočih sredstev komuniciranja za zagotovitev elementarnega informiranja ne le študentov temveč tudi širše javnosti, po drugi strani pa poskušati z uresničanjem določene iniciativnosti v mednarodni politiki, ki ji mora slediti adekvatna akcija same organizacije. Zveza študentov se mora s pomočjo diskusij v okviru svojega članstva kakor tudi skozi ponovno opredeljevanje stalno samostojno odločati glede posameznih dogajanj v svetu. V tem kontekstu morajo igrati jasno vlogo študentski časopisi, katerih tendenca, naj bi bilo samostojno družbeno angažirano glasilo je povsem koristna, vendar pa tudi glasila ne morejo predstavljati ali imeti drugačnega odnosa do študentske populacije, kot ga ima, seveda na specifičen način, študentska organizacija. To ne pomeni, da se je treba vrniti k stari praksi, ko so študentski časopisi samo spremljali in beležili politiko in dogajanja v študentskih forumih, temveč se morajo ustvarjalno angažirati v kreiranju politike Zveze študentov, predvsem skozi kreiranje študentskega javnega mnenja in nivoja informiranosti tega javnega mnenja. Ti časopisi trenutno o študentskem gibanju pišejo na način, ki ne analizira gibanja samega, torej ne angažira redakcije, da odgovorno načne nekatere globlje vzroke in možnosti študentskega gibanja, postavljajoč ga v kontekst analize bistva sodobne družbe, da bi tako omogočila adekvatno dolgoročno orientiranje študentov v odnosu do nje, temveč pišejo o njem tedaj, kadar lahko pridejo do kakšnih zanimivih mišljenj udeležencev ali ekskluzivnih intervjujev brez vzpostavljanja kontinuitete v tem pisanju. Po drugi strani obstaja posebno nezanimanje za tekočo dejavnost Zveze študentov v tej sferi, t. j. za tiste politične akcije, ki na videz nimajo globljega interesa, ki pa tvorijo bistvo mednarodne politike Zveze študentov in katerih poznavanje usposablja študente, da tudi v teh vprašanih zavzamejo kreativno pozicijo. To je tista informativna plat, ki je izredno pomembna za možnost političnega delovanja sploh.

39. Aktivnost in način organiziranja in s tem pa tudi konstituiranja in realizacije politike študentskih forumov v tej sferi je odvisna predvsem od demokratičnosti dela mednarodnih komisij in drugih podobnih organov na različnih ravneh. Seveda so tu načini povsod različni, toda bistvena orientacija mora odpreti organe za vse iniciative in vse koncepcije ter za čimvečje število študentov, ki bi permanentno v njih delali, da bi se lahko z ene strani čim bolj povečala ažurnost reagiranja na probleme s tega področja, po drugi strani pa naj bi se zbiralo čim večje število aktivnih študentov. Treba se je zavedati, da mednarodna politika ne vsebuje le zveze z inozemstvom, niti samo akcije solidarnosti, ki se pogosto sama izčrpajo v sestavljanju in pošiljanju telegramov, temveč ustvarjanje takšne atmosfere in situacije, v kateri sleherni mednarodni dogodek naleti na odziv v študentski populaciji v diskusijah ali v obliki aktivne podpore ali obsodbe različnih dogodkov ali gibanj itd. Treba se je zavedati, da se takšen proces zares tudi dogaja in da vsaka aktivnost naše države ali neki dogodek v svetu naleti na diskusijo, ki pa nima oblike organiziranosti, tj. po eni strani ni angažirana, ne terja angažiranih stališč posameznikov in tudi ni v sklopu Zveze študentov ter zato tudi nima dejanskega vpliva na konstituiranje in realizacijo politike te organizacije. Tako na primer ni dvoma, da spopadi v mednarodnem delavskem gibanju, ki so v zadnjem času tudi oboženi, vzbujajo veliko zanimanje. Ker terjajo tudi določeno orientacijo in opredelitev, zahtevajo torej čim boljše poznavanje historične in faktografske, ker so take narave, da ne morejo predstavljati samo snov debate, ampak terjajo angažiranost. To še posebno zato, ker ima študentska populacija v svoji politizaciji, ki postaja vse širša, poudarjeno socialistično tendenco, ki je obrnjena celo bolj v levo kot orientacija nekaterih drugih socialnih slojev. Spričo tega je nujno potrebna jasna opredelitev in hitra reakcija

Zveze študentov na vsa vprašanja, ki vitalno determinirajo socialisti. Zato je nujno voditi stalne diskusije o premikih v mednarodnem študentskem gibanju, o našem položaju v tem gibanju in o možnostih mednarodne politike Zveze študentov in delati na tem, da ima meritorni organ, ki konstituira celotno politiko Zveze študentov – to je konferenca – na svojih sejah kot eno svojih važnih preokupacij tudi mednarodno politiko.

40. Tako konstituirana in mobilna mednarodna politika, ki svoje bistvo izvaja predvsem iz članstva in njegovih reakcij na mednarodne dogodke, stopa tudi zelo široko in demokratično v kontakt s študenti drugih držav, terja tudi revalorizacijo Zveze študentov in njihove politike v odnosu do mednarodne politike drugih mednarodnih subjektov v naši državi. Tako je treba poudariti, da se tu ne dvomi v osnovno orientacijo vse naše družbe, ki se izraža v politiki neuvrčenosti, ki bi morala biti sredstvo za konstituiranje take svetovne skupnosti, v kateri ne bi bilo hegemonističnega položaja, baziranega na koncepciji, po kateri je boljši, kdor je močnejši, temveč je govora o načinu konstituiranja celotne mednarodne politike družbe in o specifičnostih, ki zlahajo iz posebne strukture študentskega gibanja, s katerimi sodeluje Zveza študentov. Očitno je npr., da blokovne tendence niso v prvi vrsti ukoreninjene v širših družbenih slojih, torej tudi v študentski populaciji ne, temveč predstavljajo razdelitev, ki jo ustvarjajo državne grupacije, ki torej izhajajo iz nivoja državne politike, zato se tudi ideja neuvrčenosti drugače uveljavlja v konkretni angažiranosti in politiki Zveze študentov, ki je naravni način vzpostavitve študentskega gibanja. To se nanaša tudi na možnost borbe za socializem, tj. na možnost bolj angažirane in jasneje opredeljene Zveze študentov, kadar gre za vprašanja mednarodnega delavskega gibanja, kakor jih zastavljajo subjekti, npr. Komunistična partija, ker se koncepcija hegemonistične pozicije določene koncepcije socializma ali pojmovanje o izbiri socializma v neki državi ali partiji srečujejo v tistih študentskih organizacijah, ki dejansko reprezentirajo študente, niso pa eksponenti državne politike. Na drugi strani pa pomen, ki ga dobijo v svetu študentje in študentsko gibanje sploh, ni trenutnega značaja, temveč je dolgoročen problem in je zaradi tega nujno potrebno imeti dolgoročno orientacijo glede tega gibanja. Vse to in tudi povečan interes naših študentov za to problematiko kaže, da je treba podpirati orientacijo Zveze študentov, da samostojno in aktivno zavzema stališča o vseh vprašanih, ne glede na to, če so jih že ocenili drugi meritorni organi. Ta orientacija, ki ima že določene rezultate, prerasča iz slučajnosti v permanentno politično koncepcijo.

Za potrebe delovne skupine napisal
VLADIMIR GLIGOROV

PROJEKT PROGRAMSKIH NAČEL ZVEZE ŠTUDENTOV

I.

OSNOVA DRUŽBENEGA POLOŽAJA ŠTUDENTOV

1. Delo samo in njegovi rezultati določajo materialni in družbeni položaj človeka (Ustava SFRJ, čl. 7).

II.

ZNANOST – UNIVERZA

2. Zahteva, da študent sodeluje v določenem delu in proizvodnji, postavlja univerzi zahtevo glede na znanost. Saj je znanost, t. j. njena proizvodnja (tudi skozi njeno funkcijo v celoti proizvodnje), edino mesto, kjer študent zahteva UNIVERZO KOT ORGANIZACIJO PROIZVODNJE ZNANOSTI, to je, kjer zahteva organiziranje znanosti v univerzo.

3. Ne gre samo za to, da proizvodnja ne more več brez znanosti, niti ne samo za to, da znanost ne more več brez proizvodnje, temveč v prvi vrsti za to, da se mora razvoj znanosti podrediti zahtevam razvoja dela, torej da mora obstajati integrirano funkcioniranje proizvodnje in znanosti v okviru novega tipa celotne reprodukcije družbenega življenja.

4. Znanost kot delo ali znanost kot proizvodna sila povzroča, da je proizvodno in koristno vsako delo ali proizvodnja, ki razvija samo znanost v njenih fundamentalnih in tudi v njenih uporabnih disciplinah. Proizvodnja znotraj znanosti je torej vse to, kar razvija, izboljšuje, študira itd. samo znanost.

5. Univerza kot koncentracija znanosti mora permanentno verificirati lastne dosežke in mora na ta način biti integrirana s celotno proizvodnjo dobrin, torej s tem, kar sedaj razumevamo pod gospodarstvom.

S tem se bistveno spremeni tudi takimenovani družbeno-ekonomski položaj univerze. Znanost ni več „brezplodna“ in ni več prisiljena svojo eksistenco izvajati iz potrošniškega karaktera proračuna, temveč iz svojega opredmetenega in verificiranega dela.

6. Integracija in integriranost znanosti in sam delovni karakter znanosti, od koder ta integracija tudi izhaja, mora zediniti bistveno razdeljena polja znanosti. Interdisciplinarnost je izraz integracije znanosti.

7. Intenzivna znanost terja za svoj razvoj izkoriščanje dosežkov v vseh svojih specializiranih delih.

8. Takšen razvoj znanosti odpravlja obstoječo univerzo in strukture na tej univerzi (študentje, profesorji, pomožne osebe itd.) in vzpostavlja takšen delovni proces, v katerem so vsi neposredni proizvajalci.

9. Iz svobodnega združevanja neposrednih proizvajalcev znanosti, baziranega na interdisciplinarnem in teamskem delu, nastaja to, kar lahko imenujemo nova univerza.

Destrukcija stare univerze in konstituiranje nove univerze ima kot integralni proces dve konsekvenci. Prva je konstituiranje drugačne integracije celotnega dela, to pomeni drugačne kombinacije fizičnega in umskega dela in v tem smislu podružbljevanje znanosti in ustvarjanje znanstvene proizvodnje, ter drugo, konstituiranje takšne socialne strukture neposrednih proizvajalcev, v katero so vključeni tudi tisti, ki so angažirani v proizvodnji znanosti.

10. Na poziciji dela kot znanosti je mogoče svobodno asociiranje združenih proizvajalcev, z drugimi besedami, mogoče je samoupravljanje. Vse drugo je participacija v distribuciji politične in finančne moči.

11. Z aspekta smotrnega določanja razvoja znanosti in univerze in samoupravljanja v okviru univerze, torej z aspekta zahteve, da postanejo vsi subjekti na univerzi neposredni proizvajalci v proizvodnji znanosti, torej, da imajo vsi delovni status, baziran na znanosti kot delu, zahteve po večji vlogi študentov, po njihovi participaciji v odločanju o vseh vprašanih na univerzi, se kažejo kot omejene. Toda, ker je zavest o tem cilju že prisotna in ker je prisotna zavest o tem, da se ta cilj mora postopoma uresničevati, potem je jasno, da se študentje in njihova organizacija morajo odločno zavzemati za čim enakopravnejšo in čim večjo prisotnost v vseh organih in institucijah obstoječe univerze, kar bi omogočilo, da bi v njih in iz njih nenehno mogli zahtevati radikalno nadaljevanje reformiranja univerze. V tem smislu

ima zahteva po enakopravni udeležbi v odločanju o vseh vprašanih univerze dvojni karakter: kratkoročnega, ki jemlje kot samo po sebi razumljivo že sedaj aktivno udeležbo študentov v reševanju in odločanju o vseh problemih na univerzi, in dolgoročnega, ki ustvarja takšno univerzo, na kateri bosta enakopravnost v samoupravljanju in samoupravljanje kot tako uresničena kot produkcijski odnos izenačenih in enakopravnih subjektov v proizvodnji znanosti kot neposrednih proizvajalcev, katerih diferenciacija pa bo nastajala na bazi prispevanja in udeležbe v delovnem procesu proizvodnje znanosti.

III.

STUDENT – DELOVNI ČLOVEK

12. Osnovni interes študentov v samoupravni družbi je izražen v zahtevi po uresničitvi statusa delovnega človeka.

13. Ta interes študentov in zahteva, ki iz njega izhaja, je omogočen predvsem iz razvoja dela, ki znanost spreminja v delovno sfero, ki vpliva nanjo, da funkcioniра kot proizvodna sila. To pomeni, da znanost deluje neposredno znotraj celotne proizvodnje in da je razvoj znanosti bistveno važen za razvoj proizvodnje v celoti. V tem smislu ima znanost racionalno eksistenco. Svojo potrebo verificira znotraj lastnega razvoja, ne pa šele v zvezi s koristnostjo za celotni razvoj proizvodnje in družbe.

Iracionalna organizacija znanosti stalno inklinira k delitvi znanosti na njene uporabne discipline, ki jih proizvodnja lahko akceptira in ki jo zanimajo in ji koristijo, ki jih torej tudi financira. Takšna znanost ali, bolje rečeno, takšna konstitucija proizvodnih sil in celote proizvodnje nenehno žene znanost in vse subjekte v njej, torej tudi organizacijo, ki naj bi spajala znanost in gospodarstvo (univerza kot servis za proizvodnjo kadrov), da se šele posredno dokazuje in da tako tudi kadri, ki jih proizvaja, potrjujejo svojo koristnost za družbo šele v vstopom v proizvodnjo in izstopom iz znanosti.

Znanost kot delo po eni strani postaja racionalna, kar pomeni, da mero potrebe, ki jo vzpostavlja delo, tudi sama direktno občuti, po drugi strani pa pomeni osamosvojitve znanosti v tem smislu, da se vrača k sebi in racionalizira vse to, kar njo samo razvija. Znanost sama vzpostavlja mero svoje racionalnosti, kar pomeni: tudi svojega razvoja in prav tako tudi racionalnosti vseh proizvajalcev znanosti kot v delu angažiranih in kot že neposredno delovnih ljudi. V tem smislu se delo širi tudi na to področje družbe (izobrazba, univerza itd.) in daje delovno eksistenco vsem subjektom, ki proizvajajo v tej sferi. Po drugi strani taka delovna racionalizacija eksistence študentov in inteligence povzroča, da ti dobivajo realen pomen v celoti družbe in da ne eksistirajo vsiljeno, t. j. na bazi takšne ali drugačne oblike potrošnje proizvodnje, t. j. da imajo potrošniški karakter v odnosu do proizvodnje dobrin, ki se dogaja izven njih.

14. Inteligenca kot tudi študentje v procesu permanentnega izobraževanja z uresničevanjem delovnega statusa (s tem nadaljnje podružbljevanje dela) izgubijo vse privilegije, lastnosti elite, zato tudi vse posebne karakteristike, ki so jih konstituirale kot posebne strukture v družbi.

15. Študentje niso „mladina“, študentje so delovni ljudje.

16. Izenačevanje študentov, srednješolcev, delavske, kmečke in druge „mladine“ kot mladih ljudi v procesu socializacije (kot teh, ki se šele morajo usposobiti za delo in tako vključiti v družbo), je način konservativne obrambe družbe.

17. Strukturiranje in politično organiziranje samoupravne družbe se mora zasnaujati na položaju pri delu, t. j. na delovnem statusu. V tem smislu so zahteve, ki jih je treba postaviti v odnosu do „mladine“, zahteve po ENAKOPRAVNOSTI vseh, ki bazira na pravicah in dolžnostih, izvržajočih iz dela. Izobrazba kot eksproprijacija znanja, njeno permanentno funkcioniranje in omogočanje vsem, da uresniči pravico do izobrazbe kot pravico do dela, bi morala destruirati izvendružbeni karakter „mladine“.

18. Delo in njegova zgodovina je to, kar nosi in omogoča racionalno, ne pa vsiljeno eksistenco vseh, torej tudi študentov in tako omogoča strukturo samoupravne družbe.

19. Izenačevanje vseh kot delovnih ljudi (ljudi, ki delajo in katerih delo se verificira) pomeni zahtevo po samoupravnem, socialistično-revolucionarnem strukturiranju družbe.

20. Samoupravljanje je možno kot izenačevanje v delu in združevanje ter upravljanje na tej osnovi. Vse drugo je strukturiranje na osnovi privilegijev.

21. Politika študentov mora predvsem zahtevati delovno eksistenco študentov in v tem smislu tudi izboljšanje njihovega položaja (npr. v udeležbi upravljanja univerze ali v udeležbi v distribuciji družbene moči itd.), toda to izboljšanje naj bi ne bilo osnovni in končni namen politike študentov.

22. Iz logike in bistva ekonomskih odnosov na reformirani univerzi bo izhajala tudi drugačna osnova in zagotovitev ekonomskega (materialnega) položaja vseh subjektov oziroma delovnih ljudi v njej. Da bi to dosegli, je potrebno povezati interes proizvodnih asociacij s silami in proizvodnostjo znanosti, izobrazbe – kot bistveni izvir produktivnosti.

Od produktivnosti dela bo odvisen materialno-ekonomski položaj vsakega subjekta.

23. Študentje ne terjajo oblasti ali moči ali privilegijev, temveč zahtevajo, da bi bil študij priznan za delo.

24. Delo kot znanost in znanost kot delo ter njuna eksistenca je tisto, kar odpira možnost, da se uresniči zahteva: študent – delovni človek.

IV.

DELAJSKI RAZRED – SAMOUPRAVLJANJE – REFORMA

25. Bistvene zahteve študentov (znanost – neposredna proizvodna sila, univerza – koncentracija in organizacija znanosti in raziskovanj, študent – delovni človek) prodirajo v bistvo in možnost revolucionarne transformacije sodobne družbe ter stalno obnavljajo in postavljajo progresivne zahteve samoupravne družbe in odpirajo vse širše možnosti uresničevanju zgodovinskih interesov dela, delovnih ljudi in delavskega razreda. Uresničenje teh študentskih zahtev odpira možnosti za novo pozicijo in funkcijo politike, s tem pa tudi možnosti za progresivno akcijo delavskega razreda.

26. Akcija in možnost delavskega razreda je vsebovana v njegovi direktni povezavi z delom in njegovim odpiranjem vse družbe, v njegovi funkciji stalne tendence k temu, da prevlada delo, torej v njegovi akciji k permanentni revoluciji.

27. V tem smislu je osnovna zahteva, ki ji morajo slediti vse strukture in vse sfere družbe, politike itd., v takšni akciji, ki jih bo privedla v racionalizem dela in na tej osnovi odprla možnosti delavskega razreda. To se v smislu političnega sistema in v smislu produkcijskih odnosov prikaže kot samoupravni socialistični sistem in samoupravna politična funkcija vseh organizacij.

28. Zahteva študentov po statusu delovnega človeka ni nekakšna ozko strukturalna ali sindikalistična zahteva, temveč zahteva, ki odpira možnosti nove socialne strukturiranosti družbe in na tej osnovi nove politike in nove možnosti delavskega razreda.

29. Socialna diferenciacija, ki se kaže posebno na univerzi (odstotek študentov iz delavskega razreda), je poleg tega, da je produkt socialne diferenciacije v celotni

družbi, tudi produkt in sistem selekcije, ki teče v celotnem izobraževalnem ali tako imenovanem šolskem sistemu. Šolski sistem in celotna izobrazba sta konstituirana predvsem kot proces socializacije, znotraj katerega naj bi menda potekalo izbiranje adekvatnih poklicev po sposobnostih učencev in študentov. Ker pa šolski sistem pretežno bazira na individualni zainteresiranosti (razen obveznega šolanja) in možnostih družine (t. j. na družinskem proračunu), se kaže kot sistem, ki nenehno reproducira obstoječe socialne razlike. Šele s postavljanjem in družbenim priznavanjem izobraževanja kot dela, iz česar naj bi sledile tudi družbena in individualna zainteresiranost za vključevanje v izobraževalni proces, je možno razširjanje sistema izobrazbe, njegovo permanentno funkcioniranje in uresničevanje zahtev po izenačevanju možnosti vseh, da se izobražujejo, in na ta način izgubljanje selektivne funkcije izobraževalnega sistema.

30. Samoupravljanje izhaja iz prepričanja, da so delovni ljudje samostojni in enakopravni individui.

31. Samoupravljanje je produkcijski odnos, ki se kaže kot popolno odpiranje družbe k delu in na tej osnovi konstituiranje samoupravne organizacije delovnih ljudi.

32. Družba se premika v smeri tistih ciljev, ki so zgodovinska dimenzija dela, delavskega razreda in njihove osvoboditve. V tem smislu nastaja samoupravni sistem kot revolucionarni sistem permanentne transformacije produkcijskih odnosov.

33. Družbeno-ekonomska reforma pomeni osvobajanje delovanja vseh ekonomskih in družbenih zakonitosti.

34. Študentska politična organizacija, ki želi uresničiti osnovne študentske zahteve, je možna le kot radikalno nadaljevanje, razvijanje itd. družbeno-ekonomske reforme.

V.

POLITIKA

35. Politična organizacija študentov in študentje sami morajo izvajati, artikulirati itd. politične vsebine, ker to zahteva njihova delovna eksistenca, t. j. njihova delovna bit.

36. Študentska grupacija izvaja svojo potrebo iz pomena dela, s katerim se ukvarja, z drugimi besedami, iz proizvodne funkcije znanosti. V tem smislu je možno zgodovinsko spremljati kvalitativni in kvantitativno rast pomena študentov v celotni družbeni strukturi kot analogijo transformacije strukture proizvodnih sil v okviru katerih znanost deluje čedalje bolj široko in direktno in čedalje bolj integrirano kot pomemben faktor razvoja celotne proizvodnje.

37. Kohezija študentov v družbenem smislu je odvisna od pomena in funkcije znanosti, katere razvoj prinaša določeno integracijo med delovnimi procesi študiranja in uporabo pridobljenega znanja, od koder poteka določena integracija socialnih kategorij študentov in inteligence. To vpliva tudi na karakteristike začasnosti in koherentnosti študentske grupacije v smislu večjega izenačevanja njihovih interesov, s tem pa vpliva tudi na možnost političnega vpliva študentov.

38. Demokratizacija izobraževalnega procesa, ki ni produkt demokratizacije družbe v političnem smislu, temveč je produkt širjenja sfere izobraževanja v okviru celote proizvodnje, na bazi povečanja proizvodnosti znanosti, kvantitativno v veliki meri dviga številčnost študentov in tako omogoča, da v strukturi študentov participirajo vsi družbeni sloji, da se torej ne vrši samoreprodukcija inteligence in tako vpliva tudi na nekoherentnost te grupacije. Po drugi strani, ta demokratizacija premika center koncentracije socialnega spopadanja tudi na univerzo in s tem, da ga integrira in destruiira skozi rastočo proizvodnost, vpliva na konstituiranje skupnih interesov študentov.

39. Študentje kot politični subjekt in kot izdiferencirana in vse bolj koherentna grupacija v novi strukturi družbe in v novem konceptu politike prevzemajo pomembno vlogo. Politični pomen se seveda ne more meriti predvsem kvantitativno, čeprav številčnost določene grupacije znatno vpliva na respekt politike do nje. Struktura pomembnosti v politiki izvira iz dejanskega pomena v strukturi reprodukcije družbenega življenja v celoti, torej na določen način valorizira določene socialne grupacije po pomembnosti dela, s katerim se ukvarjajo.

40. V sferi politike ne more potekati osvobajanje vseh ljudskih potenc v okviru neke vsiljene, širše celote, fiktivne totalitete itd. Udeležba študentov v politiki lahko bazira edino na samostojnem prispevanju destruktiji politike. Ker v izviru svoje eksistence nosi študentska organizacija le takšno možnost politike, mora tudi politična organizacija študentov v svojem delu podarjati takšne novosti v politiki.

41. S tem, ko reproducira potrebo po svoji samostojni politični eksistenci, ki je zasnovana na delovni biti študentov, reproducira potrebo po zvezi vseh delovnih ljudi, torej po SOCIALISTIČNI ZVEZI. S tem se izpoveduje kreativna funkcija in karakter takšne študentske politike.

42. V okviru zveze delovnih ljudi, katerega karakter očitno mora biti socialističen, se politika lahko najbolj približa logiki dela in tako omogoča svoje demokratično uveljavljanje; le na ta način politika začne delovati kot delovna politika in pridobivati svojo racionalno eksistenco.

43. Elementi partijskosti, ki se kažejo tudi kot vezanost na oblast, državo itd. vsiljeni osnovi, se lahko transformirajo v konstituiranje političnega gibanja kot idejne sile artikulacije bazičnih interesov delavskega razreda edino v takšnem konstituiranju politike. V tem smislu politična organizacija ne nasprotuje niti sami potrebi po političnem organiziranju niti avantgardi tega političnega organiziranja, torej na nasprotuje Zvezi komunistov.

44. Isto velja tudi za formuliranje in funkcioniranje PROGRAMA ZVEZE KOMUNISTOV in njegovo KREATIVNO uveljavljanje v PROGRAMIH DRUGIH DRUŽBENO-POLITIČNIH ORGANIZACIJ.

Program Zveze komunistov je idejna osnova programskim orientacijam vseh družbeno-političnih organizacij. Ko sprejema program Zveze komunistov, Zveza študentov sprejema tudi OBVEZNOST KREATIVNEGA ODNOSA DO OSNOVNEGA SMISLA PROGRAMA in to svojo kreativnost izraža v svoji programski orientaciji.

45. Strukturiranje študentov v okviru kategorije „mladine“ je imelo svojo adekvatno politično organiziranost v obliki mladinske politično-vzgojne organizacije, torej v obliki celote, bazirane na izvendružbenem karakterju mladine, preko katere so se uveljavljale zahteve in pomen te k socializaciji stremeče kategorije. Celota mladine je izenačevala vse v sebi zajete posebne strukture in na politični način reprezentirala njihovo skupno obrnjenost k družbi. V okviru takšnega strukturiranja družbe samostojna študentska organizacija ni imela in nima dejanskega smisla. Novi razvoj proizvodnih sil, destruirajoč celotno družbeno organizacijo, zahteva popolnoma drugačno politično organizacijo in politično sistemiziranje določenih struktur. Toda, ker se politika v interesu represivnih produkcijskih odnosov uveljavlja kot vsiljena, vsebuje pa tudi immanentno zahtevo po transmissijskem prenašanju lastne vsebine, ima mladinska organizacija objektiven karakter zadrževanja razvoja dela, ki mora zagotoviti družbi konvencionalno funkcioniranje.

46. Samoupravna družba, ki mora bazirati predvsem na razvoju, organizaciji in destruktiji dela, ki mora torej bazirati tudi na destruktiji politike kot sfere sile, oblasti in konkurence odnosa sil, mora drugače konstituirati politično reprezentiranje interesov. V tem smislu se samostojnost in enakopravnost posameznih političnih interesov ter njihovo naravno artikuliranje in nasprotovanje, kaže kot osnovni princip samoupravne politike. Vsa družbena „zaplomba“ zakonitosti dela, na bazi

katerih eksistira politični subjektivizem in neracionalna eksistenca določenih interesov se mora destruirati. V okviru takšnega gibanja politike, torej takšne demokratizacije politike in njene racionalizacije (kot oblike artikuliranja zakonitosti dela, ki sebe uveljavljajo kot splošni, posebni in posamezni interesi) študentska grupacija kot sodobna struktura in njena politična organizacija vidita in edino lahko vidita smisel in potrebo lastnega funkcioniranja.

ZVEZA ŠTUDENTOV IN ORGANIZIRANJE V ZVEZI ŠTUDENTOV

47. Zveza študentov je SAMOSTOJNA DRUŽBENO-POLITIČNA ORGANIZACIJA in je za svojo aktivnost odgovorna lastnemu članstvu.

48. Zveza študentov je oblika organiziranja in politične akcije študentov.

49. Zveza študentov mora omogočiti študentom, da na organiziran način konstituirajo svoje zahteve, da jih prevajajo v programe in da izbirajo sredstva za njihovo realizacijo.

50. Z uveljavljanjem avtentičnih interesov študentov se Zveza študentov vključuje v progresivni samoupravni socialistični razvoj družbe.

51. Notranje organiziranje Zveze študentov mora slediti zahtevi po masovni organizaciji ter aktivni in kreativni funkciji vseh študentov in njihovih interesov.

52. Koncentriranje interesov študentov na različnih ravneh njihovega uveljavljanja mora biti popolnoma osvobodeno vsiljenih organizacijskih oblik in mora upoštevati svobodnega in samostojnega združevanja in uveljavljanja političnih vsebin in zahtev študentov.

53. Vsi centri koncentracije študentskih interesov (fakultete, univerze, republike, federacija itd.) morajo predvsem opravljati koordinacijo in omogočati demokratično konstituiranje skupnih interesov, torej morajo prerasti v centre, ki formulirajo programatska stališča in določajo sredstva za njihovo izvajanje.

54. V svoji aktivnosti politične organizacije Zveza študentov konstituira svoje članstvo, ki pa nima nobenih posebnih pravic v primerjavi z drugimi študenti, temveč izraža več dejanskega interesa za aktivno udeležbo v kreaciji in uresničevanju politike organizacije kakor tudi mero dejanskega obstoja organizacije. Toda stalna, socialna osnova Zveze študentov, je v celoti študentske grupacije in v njenih bistvenih interesih. Zveza študentov se mora akcijsko in programatsko obračati k njej.

VII.

MEDNARODNA POLITIKA

55. Osnovna ideja in sistem funkcioniranja mednarodne politike Zveze študentov bazira na pojmovanju aktivnega in mobilnega članstva te organizacije in se izraža v principu, da študent, torej posamezen član Zveze študentov, postane kreator in realizator mednarodne politike svoje organizacije.

56. Mednarodna politika Zveze študentov Jugoslavije bazira na osnovnih principih in ciljih politike aktivne in miroljubne koeksistence, ki pomeni splošno politiko jugoslovanske družbe.

57. Zveza študentov se v mednarodnem študentskem gibanju zavzema za progresivno akcijo študentskega gibanja in za njegovo enotnost na osnovah enakopravnosti in samostojnosti med študentskimi organizacijami ter sodelovanje ne glede na ideološke in politične razlike.

58. Nujno je delovati v smeri čim večjega izkoriščanja vsakršnih komunikacijskih sredstev za zagotovitev elementarnega informiranja študentov in širše javnosti, pa tudi zaradi pobud, da se uresniči določena iniciativa v mednarodni politiki. Zveza študentov se mora s pomočjo diskusij v okviru svojega članstva, pa tudi s pomočjo ponovnega deklariranja NENEHNO SAMOSTOJNO OPREDELJEVATI do posameznih dogodkov v svetu.

59. Aktivnost in način organiziranja in konstituiranja, s tem pa tudi realizacija politike študentskih forumov v mednarodni politiki, sta odvisna predvsem od demokratičnosti dela mednarodnih komisij in drugih podobnih organov na različnih ravneh.

Delovna grupa Predsedništva
ZSJ za programska načela in Statut.

REFORMA UNIVERZE IN ŠTUDENTI

I. ZNANOST

1. Vsaka opredelitev za določen koncept univerze kakor tudi vsaka aktivnost pri reformi univerze je istočasno tudi opredelitev za določen koncept družbenega sistema in razvoja.

2. Interesi gospodarstva za reformo univerze zahtevajo razvoj takšnih oblik dejavnosti univerze, ki povišujejo proizvodnjo, omejujejo pa ali ukinjajo takšne, ki te proizvodnje, vsaj posredno ne povišujejo. Ti interesi so torej interesi za prestrukturiranje univerze na novi osnovi – osnovi enakosti znanosti, izobraževanja, gospodarstva in njihovega skupnega organiziranja in planiranja. To so interesi za tehnološko enoten sistem vseh teh sfer, za sistem, ki bo tako tudi ekonomski.

3. Razvoj znanosti ali razvoj tehnike dela je torej tisto, kar moramo razjasniti, če želimo najti osnovo za novo univerzo in za novo družbo. Mogoče je to tudi pot, da pridemo do položaja, o katerem je govoril Marx: to je položaja, ko se bosta transformirali tako industrija kot družbena slojevitost. To je stanje produktivne znanosti.

4. Obstaja možnost, da v danih družbenih odnosih, v danih proizvodnih odnosih ali v odnosih izobraževanja delujejo elementi, ki preprečujejo takšen razvoj. Možna je industrija, ki ji najbolj ustreza avtonomna znanost, s katero znanstveniku zagotavlja izreden položaj odtujene, kultivirane, posebno plačane in zaščitene enklave. V takšnem inkubatorju lahko znanost doseže izredno kvaliteto, ne more pa se, kar je zanjo osnovno, razviti v svoji univerzalni razsežnosti. Nasprotno se vzpostavi in vzdržuje prepada med vrhom, ki je vpeljan v znanost, ter neizobraženo maso. Premostitev tega prepada je najbrž največji problem naše dobe.

To je ravno način, s katerim sile, ki ne žele pozitivnih sprememb obstoječega položaja, kontrolirajo razvoj tehnike dela, da ne bi ta prehitro prišel do točke, ko se mora dano stanje kvalitativno spremeniti.

5. Utemeljitev znanosti kot eminentno proizvodne sile – to je osnova, s katere lahko in morajo izhajati vse zahteve študentov, če hočejo resno doprinesiti k uresničevanju takšne družbe in univerze, ki zgodovinsko pomeni bistveno novo kvaliteto.

6. Znanost je v bistvu imela vedno proizvodljni značaj, le da ni bila vedno zmožna tega konkretno izraziti, ker se je s socialno stratifikacijo navidezno ločila od neposrednega dela. Navidezna razdvojenost se kaže tudi danes znotraj same znanosti, ko se govori o „racionalni (ekonomični)“ in „neracionalni (neekonomični)“ znanosti.

7. Kot proizvodljna sila se je znanost demokratizirala, integrirala s svojo temeljno in aplikativno razsežnostjo, in kar je najvažnejše – pomeni konec razlike med intelektualnim in fizičnim delom.

8. Tako se znanost vrne delu. Izgleda, da se je s tem samo sklenil logičen krog; toda nastaja bistvena sprememba, ker se odpravlja vse, kar je nastalo, ko je bila znanost nasilno oddvojena od proizvodnje. Telo se odpravlja tudi stara univerza.

II. IZOPRAŽEVANJE

9. Razširitev znanosti kot proizvodljne sile in integriranje izobraževalnega procesa se tako strukturalno (priros, pridobitev, proizvodnja in reprodukcija) kot organizacijsko (osnovna, srednja, visoka in ostala izobrazba) vzpostavi izobraževalni proces kot permanentno in integralno funkcioniranje znanja kot direktne proizvodljne sile.

10. Integracija izobraževanja in znanosti zahteva integracijo celokupnega izobraževanja in razširitev njegove sfere delovanja z vključitvijo vseh subjektov proizvodnje in ostalih sestavin družbenega dela v sistem permanentnega izobraževanja. S tem se izvaja določena integracija umskega in fizičnega dela. Tako integrirani sistem znanosti in izobraževanja, vključen v proizvodnjo in ostala področja družbenega dela, omogoča novo socialno vsebino znanosti.

11. Pravica do izobraževanja je direktno izpeljana iz pravice do dela. Pravica do izobraževanja pomeni pravico do dela.

12. Znanje je splošno-družbenega značaja – ne sme se dopustiti njegovo monopoliranje kakršnikoli eliti. V tem smislu je izobraževanje tudi razlajstitev znanja, kar pomeni demokratizacijo izobraževanja kot procesa pridobivanja znanja.

III. UNIVERZA

13. Univerza kot struktura očitno organizira, oziroma se skozi njo na organiziran način izraža določeno bistvo, ki se v obstoječi univerzi kaže kot tehnična organizacija določenega procesa. Bistvo tega določenega procesa je vsebovano v družbenem položaju univerze, to je v položaju, ki ga univerza zavzema v procesu produkcije in reprodukcije družbenega življenja. Družba, koncipirana kot proizvodnja vrednosti, in na tej osnovi racionalizem eksistence posameznih samostojnih delov družbe, vzpostavlja univerzo kot organizacijo pedagoškega procesa in procesa socializacije in kot družbenega kanala, po katerem vodi določene sile v samo jedro lastne in družbene reprodukcije. Univerza „kot zaprta“ ali „odprta“ je „servis“ družbe, t. j. njegove osnovne funkcije konstituiranja bogastva skozi produkcijo vrednosti. V tem smislu to kar se na univerzi organizira, ni delo, temveč nekaj delu zoperstavljeno, kar se imenuje učno-vzgojna funkcija, ki mora posredovati znanje, znanost, splošno družbeno zavest onim, ki se pripravljajo za proizvodnjo vrednosti. Takšen položaj univerze očitno ne more govoriti o stvarni funkciji, avtonomni eksistenci te strukture, pa se zato njena „zaprtost“ z ene strani pojavlja kot odgovor na brezpoložajnost v družbi, in njena „odprtost“ na drugi strani se mora izvajati (ki je predvsem usmerjena na finančni izvor eksistence) posredno preko organizacije, ki po pravilu predstavlja samo družbo, tj. preko države. Kritika univerze, ki jo dolži nepovezanost z družbo, je popolno nerazumevanje stvarnih možnosti same univerze.

14. Univerza je samo začasno bivališče večine subjektov (študentov), in kot taka ne more utemeljiti neko svojo smiselno eksistenco. Takšna kakršna je, preprosto izvršuje družbeno pooblastilo, da določenemu številu subjektov verificira pridobljeno znanje, torej da proizvajajo določen tip strokovnjakov. Ker nima značaja proizvodne institucije, ki bi z značajem lastne proizvodne funkcije lahko priborila nek stalnejši karakter za svoje subjekte, ker torej ne proizvajajo vrednosti, pač pa jo porablja, očitno nima nobenih posebnih pravic, razen da izvaja transmisijo splošno družbenega znanja in vrednosti ter da daje formalne znake v obliki diplom za določen poklic. Znanost zato ni na univerzi. NAMREČ – NA UNIVERZI JE NI V BISTVENEM SMISLU, Z DRUGIMI BESEDAMI UNIVERZA NI NAČIN ORGANIZIRANJA ZNANOSTI. Če se znanost razvija ali ne, je za univerzo bistveno nepomembno. V najboljšem primeru je njena funkcija, da izvršuje prenos znanosti iz njenih temeljnih na uporabne lastnosti.

15. Univerza kot organizacija bazira na principu prenosa znanja, pregleda tega znanja in verifikacije pridobljenega znanja. Zaradi tega so bistvene dominantne oblike komuniciranja v delovnem procesu predavanja, vaje in izpiti. Predavanja imajo funkcijo prenosa določene količine znanja, predpisane s programom. Predavatelj ima funkcijo, da potem, ko mu je družba verificirala za to potrebno sposobnost in ga v tem smislu pooblastila, dopusti, da se preko njega to znanje izrazi in obnovi. (Tu so važni predvsem učbeniki, posebno pa še skripta kot specifičen produkt univerze). VAJE morajo pregledovati ali objekti učnega procesa (študenti) stvarno izvršujejo svojo funkcijo na univerzi, in da na določen način prisvajajo, pomnijo itd. znanje, ki se jim daje skozi profesorja. IZPITI predstavljajo (skupaj s končnim izpitom) postopno prisvajanje znanja in verificirajo sposobnost študentov, da to znanje reproducirajo. NA KONCU DOBI VSA TA ORGANIZACIJA UNIVERZE SVOJ KONČNI FORMALNI ZNAK V DIPLOMI, KI ZAGOTAVLJA, DA JE PRODUKT SPOSOBNOSTI PRENESTI TEŽO ODGOVORJAJOČEGA POKLICA IN DA NA BAZI TEGA POKLICA FUNKCIONIRA KOT DRUŽBENO KORISTEN SUBJEKT.

16. Očitno je, da reforma univerze ne more izhajati samo iz univerze same. Morale bi se izbrisati osnovne razlike strukturalnega značaja na univerzi, sam temelj univerze bi se stresel, ker bi morali izbrisati razliko med profesorji in študenti. NASPROTNO ZNAČAJU UNIVERZE SAME IN POLOŽAJU ŠTUDENTOV SE MORA ŠTUDENTSKA ZAHTEVA PO REFORMI UNIVERZE POJAVITI PRVENSTVENO KOT POLITIČNA ZAHTEVA IN NA TAK NAČIN MORA POSTATI OSNOVNA PREOKUPACIJA NJENE POLITIČNE ORGANIZACIJE, T. J. ZVEZE ŠTUDENTOV. KER TO NI REFORMIRANJE ZNOTRAJ OBSTOJEČE STRUKTURE V SMISLU USTVARJANJA ORGANIZACIJE IN INSTITUCIJE, KI BI BOLJE USTREZALA, Z DRUGIMI BESEDAMI, KI BI BOLJE FUNKCIONIRALA, TEMVEČ JE TO ZAHTEVA PO KORENITIH SPREMEMBAH, TOREJ MORA DOBITI OČITNO POLITIČNI ZNAČAJ.

17. Univerza je dajala zatočišče znanosti in znanstvenikom, toda ni se potrudila da bi sebe sama organizirala po znanosti. Razvoj intelektualnega dela v industriji z ene strani in same znanosti z druge vse bolj manjša razliko med temeljnimi in uporabnimi raziskovanji ter na ta način vzpostavlja nov interes za organizacijo znanosti v sami proizvodnji. Ni samo to, da proizvodnja ne more biti več brez znanosti, niti samo to, da znanost ne more biti več brez proizvodnje, ampak gre za to, da se podredi razvoj znanosti zahtevam razvoja dela, torej da mora obstajati integrirano funkcioniranje proizvodnje in znanosti v okviru novega tipa celotne reprodukcije družbenega življenja. V tem smislu nastane določena integracija družbe skozi integracijo njenih struktur in nastane določena funkcija znanosti. Vse to v okviru znanosti pomeni, da se mora sama razvijati bolj intenzivno, da mora absorbirati in izkoristiti več človeškega in drugega potenciala, da ne more trpeti „manufakturnega“ nivoja univerze.

IV. ŠTUDENT – DELOVNI ČLOVEK

18. Študent je delovni človek.

19. Smisel te zahteve ni politična manifestacija želje študentov po integraciji v družbo. Te ni tudi v zahtevah za izboljšanjem materialnega položaja študentov – z večjim številom kreditov, štipendij, pa tudi plač, socialnega zavarovanja, pokojninskega zavarovanja itd. TO KAR JE TU BISTVENO, JE FUNKCIJA ŠTUDENTOV V PROCESU, V KATEREM SE NAHAJAJO. IZRAŽA SE ZAHTEVA, DA ŠTUDENT SODELUJE V DOLOČENI PROIZVODNJI, TOREJ SE POSTAVLJA UNIVERZI ZAHTEVA Z OZIROM NA ZNANOST. KER JE ZNANOST, T.J. NJENA PROIZVODNJA (IN PREKO NJENE FUNKCIJE V CELOTI PROIZVODNJE), EDINI PROSTOR, KJER SE LAHKO POJAVI ŠTUDENT V DELOVNI FUNKCIJI, JE POTEM OČITNO, DA ZAHTEVA UNIVERZO KOT ORGANIZACIJO PROIZVODNJE ZNANOSTI, T.J. ZAHTEVA ORGANIZIRANJE ZNANOSTI V UNIVERZO. Očitno pa je, da se takšna zahteva ne nanaša na organizacijo univerze kot „hrama znanosti“. Znanost lahko svojo specifičnost izrazi le v integriranem položaju v celoti dela, ker svojo eksistenco in nadaljnji razvoj bazira na čim hitrejšem opredmetenju lastnega dela, torej na svoji uporabnosti, torej na svoji direktni proizvodnosti. S tem pa se ne izvaja sekularizacija znanosti, s katero naj bi bila izigrana fundamentalna znanstvena orientacija na račun aplikacije. Nasprotno šele v integraciji teh dveh polov in v integraciji s celokupnim delom preko integracije intelektualnega dela znanost konča svoj razvoj. Zaradi tega teži k pospešenemu razvoju, integrirati mora proces svojega pridobivanja in proizvodnje, proces pouka in razvoja, torej se mora (čeprav na diverzificiran način) organizirati.

20. ODDVOJEN OD PROCESA PROIZVODNJE, IZKLJUČEN IZ ZNANSTVENO-RAZISKOVALNEGA DELA, OBJEKT V PROCESU UČNO-VZGOJNEGA DELA, JE ŠTUDENT ONEMOGOČEN, DA O PROBLEMIH, POGOJIH IN PROGRAMU SVOJEGA DELA NEPOSREDNO ODLOČA. Vloga objekta ga izključuje iz vitalnih družbenih procesov. Zahteva spremembe takšnega obravnavanja od profesorja, od zakonodajalca. Toda za te zahteve ni razumevanja: pri prvem, ker je sodelujoč v tem procesu (ki popolnoma odgovarja njegovo hotenju in reprodukciji hierarhičnih odnosov in dovoljuje letargijo), in pri drugem, ker noče spremeniti „statusa quo“, prepričan, da ni boljših instrumentov in boljših rešitev od obstoječih.

21. Današnji profil študenta, ki je v glavnem uglašen s potrebami gospodarstva, je formiran v takšnem tehnološkem procesu izobraževanja in s takšnimi pedagoškimi metodami, ki so od njega zahtevale pasiven odnos do procesa izobraževanja. Vloga študenta je zasnovana le na sprejemanju znanja in njegovem kasnejšem prenosu v proces proizvodnje. Profesorju najbolj ustreza takšna oblika prenosa znanja, kot so predavanja, kar preprečuje aktivno sodelovanje študentov in predavateljev. Z odsotnostjo znanosti in sodelovanja s predavatelji študent ne more pridobiti znanje razvijati na visoko izobraževalni instituciji, in tako pridejo njegove ustvarjalne sposobnosti do izraza šele z njegovim odhodom v proces proizvodnje.

22. Racionalni so tisti študenti, ki borbo za delovni status razumejo kot zahtevo po večji privilegiranosti, ker gre pravzaprav za popolno neprivilegiranost.

23. Spremenjena vsebina in značaj visoko izobraževalne institucije kot tudi sprememba pedagoških metod, ki iz tega izhajajo, spremeni vlogo in položaj študentov in predavateljev. Skozi znanstveno-izobraževalno delo ne hajo biti študenti in predavatelji samo prenašalci in sprejemniki določenega znanja, pač pa aktivni subjekti procesa „proizvodnje“ znanja, ki se med seboj razlikujejo le v stopnji ustvarjanja znanja. Teamsko delo postane osnovna oblika znanstvenega izobraževanja. Študent tako dela pri raznih raziskavah, študijah, projektih in analizah, razvija svojo samostojno dejavnost, ki ji pomagajo in jo usmerjajo učitelji. Ni več potrebe po predavanjih, ki dajejo informativne prikaze dosežanega znanja.

Funkcija izpita kot merila stopnje pridobljenega znanja mora izginjati, ker se proces sprejemanja znanja transformira v proces proizvodnje znanja, ta pa zahteva nove družbene kriterije vrednotenja tega dela.

Tako postavljena „tehnika“ dela na univerzi zahteva tudi verifikacijo znanstvenih ved iz ostalih področij družbenega dela. Potrjujoč svoje rezultate v družbi in družbene v svoji sredi, TEŽI ZNANSTVENO-PEDAGOŠKO DELO TAKO K PERMANENTNEMU PODRUŽBLJANJU, in znanstveno-pedagoška institucija postane samoupravna delovna organizacija, ki je organsko povezana z ostalimi družbenimi in gospodarskimi organizacijami.

V. SAMOUPRAVLJANJE NA UNIVERZI

24. Delovni status študentske grupacije determinira možnost njene organiziranosti in njenega položaja v proizvodnih odnosih. Zaradi tega vidijo študenti svojo adekvatno eksistenco v samoupravljanju. Toda ne v takem samoupravljanju, ki vidi sebe kot način organizacije družbe kot neboleče funkcioniranje političnega sistema ali kot distribucijo odgovornosti sistema na vsak individuum itd. Torej ne v okvirih takega samoupravljanja, ki konstituira različne kompetence, in to tudi različno stopnjo participacije določenih struktur, pač pa v takšnem samoupravljanju, ki izhaja iz samostojnih in enakopravnih individuumov – delovnih ljudi, katerih pomembnost vzpostavi delo in njegova sodobnost.

25. Samoupravljanje na visokošolskih institucijah se mora konstituirati na osnovi udeležbe v delovnem procesu. Pravica in dolžnost delovnih ljudi mora izhajati iz osnov njihovega delovnega statusa. Na visokošolski instituciji se mora poiskati tiste rešitve v samoupravljanju, v katerih bodo v osnovah razvitejša forme neposredne demokracije, in ki bodo zasnovane na enakopravni udeležbi vseh subjektov delovnega procesa v samoupravnem odločanju.

26. Enakopravnost študentov v samoupravljanju na visokošolskih ustanovah izhaja iz neposredne udeležbe v delovnem procesu, v formiranju dohodka znanstveno izobraževalne institucije, iz njihovega dela in interesa za hitrejšo in boljše usposobitev za učinkovito vključevanje v ostala področja družbenega dela. Ko se govori o študentu kot samoupravljalcu, takrat je treba upoštevati tri predpostavke

- uresničitev njegovega statusa delovnega človeka v delovnem procesu na visokoizobraževalni instituciji,
- reguliranje tega statusa z zakonskimi akti,
- družbena verifikacija njegovega učinka v delovnem procesu (oblike nadoknade za delo).

Šele po izpolnitvi teh predpogojev obstoji možnost njegovega polnega udejstvovanja kot samoupravljalca.

27. Oblike samoupravnih organov se morajo odrediti na osnovi vsebine dela. Prave in bistvene oblike samoupravnih organov se lahko vzpostavijo po spremembah v oblikah delovnega procesa (ki se bo najboljše konstituiral) tako, da bosta najbolj važen faktor pri tem značaj področja dela in delovnega procesa.

VI. FINANCIRANJE VISOKEGA IZOBRAŽEVANJA

28. Družbeno-ekonomski položaj visoko-izobraževalnih institucij ne daje možnosti za izboljšanje osnovnih procesov, ki se na njih odvijajo in ovira nadaljnjo demokratizacijo izobraževanja. Proračunski način financiranja, z določenimi popravki, je še vedno glavna oblika zagotovitve materialne osnove visoko-izobraževalne institucije.

29. Nov družbeno-ekonomski položaj visoko-izobraževalne institucije teži k vzpostavljanju svobodnih ekonomskih odnosov v financiranju njene dejavnosti, tj. postopni prehod na sistem dohodka, ki je dominanten v procesu materialne proizvodnje.

30. Svoj dohodek visoko-izobraževalna institucija uresničuje z dogovorjeno ceno znanstvenega izobraževanja. Cena znanstvenega izobraževanja se obračunava za končanega študenta, izplačuje pa se za vsako leto posebej, v odvisnosti od rezultatov dela udeleženca znanstveno-izobraževalnega procesa. Formira se v združenjih proizvajalcev, kjer se s samoupravnim dogovorom ugotovi sledeče:

1. Višina cene znanstvenega izobraževanja
2. Delovni proces na znanstveno-izobraževalni instituciji
3. Potrebno število delovnih mest
4. Profil udeleženca delovnega procesa.

Združevanje se predvideva na prostovoljni bazi. Največji efekt ima sledeči tip združevanja: znanstveno-izobraževalna institucija na eni strani in združenje zainteresiranih, gospodarskih in družbeno-političnih skupnosti z druge strani (zainteresiranih prvenstveno za tak profil znanstveno-izobraževalne institucije). Združevanje se izvaja na vseh nivojih – od občinskega do zveznega.

Sredstva, namenjena plačevanju cene znanstveno-izobraževalnega dela, se formirajo v združenjih iz dohodka delovnih organizacij – članov in ne iz osebnih dohodkov delavcev. Sredstva, na tak način vložena v znanstveno-izobraževalno delo, so družbena investicija, tako da znanstveno-izobraževalni proces postane del družbene reprodukcije in zapusti današnjo sfero potrošnje. Spremenjeni karakter izobraževalnega procesa, njegovo povezovanje z znanostjo opravičuje osebni dohodek študentov kot družbeno valoriziranje njihovega dela. Sistem permanentnega izobraževanja bo pripeljal k znanstveno-izobraževalnemu procesu veliko število zaposlenih ljudi, ki bodo prejeli osebni dohodek iz svojih delovnih organizacij. Na tak način bo delo pri prejetju in ustvarjanju novega znanja dobilo v celoti ustrezno družbeno priznanje.

